

Za dvanajst let imejmo poterpljenje.
 Molčali smo, pobésili smo glave,
 In jaz sem molčal in pobesal glavo,
 Kar me za roko nova doba prime
 Pa me unese tej morivni sili
 In nese me nazaj v današnje čase
 In vodi vsakod me po mótnem svetu.
 Očem nevidnega me je storila.
 In tak sedela sva v državnem zboru.
 Tu so z jeziki hudo se borile
 Tri ženske, tri junakoserčne ženske:
 Svoboda, národnost in nemčarija.
 V lepoti rájski prvi ste sijale,
 Po licu bila jima je razlita
 Priljudnost mila in prijaznost zlata.
 Molčé zažigale sta vse zá se,
 Vseh dobrih serca vnele so se zá nju.
 Oblastoljubci le in hudovoljci
 Sterpeli niso njunega pogleda.
 Al nemčarija bila je prevzetna,
 Napuhnjena, ošabna in šopirna,
 Prešerna in vsa polna hudih strasti,
 Prepirna, samovoljna in nesterpna
 In težka težka kakor centna vaga,
 Vse preziravna, sebe povzdigavna.
 Koj s čelnih gub so bile že jej brati
 Lastnosti take, ki so vse vse slabe,
 In s temi je dajala naj več škode
 Ta nemčarija blagi vsej Nemčiji.
 Ni bila lepa; nje pogled zavdajal
 Poštenim dušam je trepét in grozo.
 In čut nekako čudno nepovoljen,
 Nekako takšen, ki se duše prime,
 Če človek bere eno celo leto
 Časnik „Augsburger allgemeine Zeitung“.
 Terdó se je deržala nemčarija,
 Le s težo sta jo prvi dve ugnale
 In že ugnana znova se postavi
 Na noge zbravši si zagovornika
 Ki naj ogluhoval bi jej protivki.
 Al gluh za pravo sam se je oglušil
 In zmaga v rokah pervima ostane.

Človek toliko veljá, kar plača.

(Spisal J. Mencinger.)

I.

„Kaj neki dacar za Rezo postopa? Saj žena nima ne vina, ne žganja; pa vendar sem ga tri jutra zaporedoma vidila stopiti čez prag njene hiše. Kaj neki to pomenja?“ — Tako uprašá mati Krucmanica svojega moža, ki težek voz sena na hlev pripelje.

„Vsaj se o tem že otroci na paši pogovarjajo“, odgovori oče Krucman. „Reza se zopet moží. Meni je to pač vse eno. Pa kaj poreče Matevž, pohiševavec?“

„Od hiše bo moral“, odgovori skerbna ženica. „Nerad bo šel v tako hudih časih. Pred se je ustil fant, da bo podedoval vse tetino premoženje; zdaj bo pa moral vse zapustiti. Smili se mi sirota, ker je tako moder in pameten, pa tako nesrečen.“

„Ako prav premislim“, pristavi Krucman, „bi tudi meni ne smela prav po volji biti Rezina možitev. Nisem ti še spomnil, pa večkrat sem že mislil, kako dobro bi bilo, da bi našo Mico v vasi omožila, da bi vsaj eno hčer vedno imela pred seboj. In ravno Matevž bi bil s svojo pridnostjo in poštenostjo prav dober mož za najino hčer.“

„To bi bilo tudi Mici prav všeč, kakor so mi včeraj razodeli botra, ki so prišli iz Ljubljane.“

„Glej, Anica, kako nerodno bi tedaj bilo, ako bi se Reza omožila zoper vse naše pričakovanje. Dobro bi bilo malo podirati. Stopil bom k Rezi, ter ji rekel kako pametno besedo.“

„Pusti jo, pusti Anže“, ga posvarí ženica, ti si prenaroden za take reči, ti govoriš vse preterdo. Jaz bolje vem z ženskami kramljati.“

„Kaj bi to“, pravi Krucman. „V govorjenju ga ni čez-me v celi soseski. Ti pa le tiho bodi, in ne mešaj se v moške reči“. — Teh besedi mož ni rekel v nevolji, ampak v zavednosti svoje prednosti, in ko mu je žena molčé poterdila resnico njegovih besedi, je veselega obraza in hitreje metal dušéce senó z visocega voza.

Maló stopinj imamo od Krucmanovega hleva skozi kratko vas do Rezine hiše, ktera nam prijazno naproti blišči izmed mladega sadja. Pobeljeno zidovje, barvane duri in čedno pometení prag nam prikuijo hišo že od deleč. Visoke snažne okna nam razkazujejo notrajno snažnost in belobo, in nas vabijo sestí za belo mizo javorjevo, pri kateri sedita Reza in mlad mož v čedni suknji. Ta mož je edini gospod cele vasi, ako je gospod le ta, kdor sukno nosi; on opravlja lahko službo, da kerčmarjem vino meri in dac pobira; veliko časa mu še ostaja za prav gosposko lenobo in postopanje. Pa nekaj mu je manjkalo, kar je potrebno pravemu gospodu, ako hoče zraven postopanja tudi kaj veljati: tista neodvisnost, ki jo daje premoženje. To je dacar tudi sam previdil, in po ljubezni sladkih potih je poskusil ob enem priti k skerbni ženici in precej lepemu premoženju. Bil je sicer kakih pet let mlajši kakor nevesta; bil je v primeri tudi bolj čednega obraza; pa kar so storili že mnogi, je hotel tudi on; žertvovati mladost in lepoto za bogastvo starše neveste. O dacarjevem značaju nimam veliko povedati. Opravke je imel le s kerčmarji v okolici, pa vse tako kratke, da v njih ni mogel družega pokazati, kakor natančnost v soštevanju daca in včasí tudi tisto neprijaznost, ki je združena z dacarijo. Z družimi ljudmi se je pečal le v potrebi. K veseliam, ki so na kmetih redke, je malokdaj zahajal, veselje bolj razdirat kakor množit, ker on ni znal kmetu govoriti, tudi ne za vino dajati. Čmernega obraza je sedel v kotu, zaničljivo je gledal na rajanje neomikancov, in kedar mu je kdo napil, je odpil skoraj z nevoljo. Ljudje niso od njega vedili ne slabih ne dobrih lastnosti, štel se je pa vsakdo srečnega, ako ni imel opravka z njim.

Temu in tacemu možu se je vnela v oserčju želja po zakonu in premoženju. Obiskoval je Rezo, lepe besede ji govoril, ni bil varčen z vabljivimi obljubami, in govorjenje njegovo ni padlo na pusto zemljo; pa padlo je med ternje. Kakor rada bi se Reza omožila, pa nekaj vendar njene vesti ne pusti mirovati. Večkrat je odgovarjala dacarju na njegove lepe besede: „Dobra je vaša služba in za naju prav pripravna; dopada mi tudi vse vaše obnašanje. Čislam, ljubim vas; ali v zakon vzeti vas ne smém. Kaj bi ljudje govorili, kako bi mi zabavljali, ako bi Matevža, ki je toliko časa pri meni bil, ki me je spoštoval kakor mater, od hiše odgnala! Edini zadržek najnega zakona je Matevž in dobro ime v soseski.“

Na take besede je dacar v navadi Rezo tolašil z dokazovanjem, da je sreča in zadovoljno življenje več vredno kakor ime v soseski, in da teta ni dolžna Ma-

tevžu nobene podpore; pa Reza je oslala stanovitna. Ali danes je dacar izgovoril novo besedo: „Ako je med nama Matevž edini zadržek“, je djali, „se lahko naredi, da vam bodo ljudje celó prav dajali, ako se zopet omožite. Le malo časa potrebujeva za to“.

„Ako morete to storiti po posteni poti“, pravi Reza, „se zakona ne bom več branila“.

„Iz serca bom vesel; to pa, kar sem izmisli, morete le vi storiti, da obrnete občno zadovoljnost na svojo stran. To bo takole: Zvedil sem pred kratkim, da je Matevž necemu dekletu v Ljubljani zakon obljubil, kedar mu le nekaj hiše prepustite. Pokličite k sebi te dni enega ali dva moža; izročite Matevžu v pričo teh mož kos svojega premoženja, toda s pogojem, da se ne sme ženiti, dokler bote živeli. Matevža poznam, da je nagle jeze, tudi termast je precej; in vem, da bo rajši vse vaše premoženje pustil, šel iz vaše hiše in soséske, kakor bi obljubil tako terdo reč ravno zdaj, ko ima serce tako navezano na tisto Ljubljancanko. To se bo hitro raztrosilo med ljudi, ki bodo Matevža neumnega in nehvaležnega imenovali; vi se pa čez nekoliko časa, kakor iz jeze na Matevžeyo termo, z mano poročite in ljudje bodo djali: Prav je storila, prav“.

„Vaš nasvet je zvijačen. Pa kaj, če Matevž obljubi, da se ne bo ženil, pri meni ostane in vzame polovico premoženja, ki mu ga vpričo mož ponudim, kaj nama bo potlej storiti?“

„Ljuba moja! svojo srečo zastavim, da tega ne stori, in rad se zavežem, da nikdar več ne pridem do vas, ako spodletí, kar sem svetoval“.

„Bojim se skušnje. Saj je Matevž vendar toliko pameten, da mu je bliže serca moje premoženje, kakor bodi si ktera nevesta“.

„O, Matevž ni tako pameten. Vse premoženje dá za svojega dekleta. Le storite, kar vas prosim, saj bo le mene zadela vsa nesreča, ako spodletí moj nasvet“.

„Poskusila bom tedaj. Vi se bote kesali, ako je Matevž drugačen, kakor mislite, in močno huda bom na vas“.

„Nadjam se, da me bo le sreča zadela, ne pa vaša jeza“.

Pri teh besedah je dacar pritisnil za kljuko vesel in z Rezo zadovoljen, in šel je čez vert za hišami proti svojemu stanovanju.

Reza je pa stopila na Krucmanov hlev, ko je Krucman ravno seno zložil in kola otresel. Prav prijazno je Krucmanico ogovorila, moža je pa povabila, naj drevi k nji pride, ako utegne, in naj pripelje tudi župana, da se bo nekaj važnega sklenilo.

Mož je z veseljem obljubil, sédel na kola in odderdral v travnik nazaj. Reza in Krucmanica ste pa na hlevu obsedele in osnovala dolg ženski pogovor.

(Dalje prihodnjič.)

Mythologične drobtine.

(Po národnih pripovedkah naznanja Dav. Terstenjak.)

0 kokoši.

Kokoš je podoba tihega, mirnega in zadovoljnega življenja, znamenje zveste matere ljubezni. Zato jo že Arabljani imenujejo mater zbirališča. Kakor

Arabljeni so naredili tudi Slovenci zvezdam plejadam ime kvoklja. Tudi Taljani te zvezde imenujejo gallinelle, Francozi pa: la pucheresse, Danci: Aftenhöne = Abendhenne, Spanjoli pa: las siete cabrillas = sedem kozic. Pri Indih se velijo plejade ribice.

Pri Štirskih Slovencih je navada, da spusti nevestina mati, ko sta ženin in nevesta v cerkev odšla, ženinovo černo kokoš na dvorišče, kar pomenja: naj bo prihodnja žena srečna in rodovitna in naj vsaka nesreča beži pred novima zakonoma. Kedar mlada žena prvokrat piške pita, skerbno gleda, ali hitro skočijo iz hleva ali iz kobače, ker je to znamenje hišnega blagoslova. Enako vero so tudi imeli stari Rimljani (Hartung, Religion der Römer, I, 122.); zató latinska prislovica: „albae gallinae filius“ pomenja srečnega človeka.

0 vranu, gavranu ali kavki.

Že učeni naš rojak g. dr. Murko omenja v svojem Besedniku narodne povesti, da je nekdo kavko imel, ktera mu je, ko je domu priletela, vse povedala, kar se je kje zgodilo. Kavka je toraj v mythu starih Slovincov bila prerokovayna ptica. O Verbovcanih pravijo sosedje, da so nad roteskimi vratmi imeli namalano kavko, t. j. symbol previdnosti in svetovanja. Ko so jih pa jeli sosedni ljudje dražiti, da so krivoverci, ker si sv. Duha v podobi kavkini predstavljajo, ne pa v golobji, so kavko dali zbrisati. Tudi v nordiški mythologiji je kavka ptič prerokovaven. Nordiškega boga Odina spremljata dva vrana Hugin in Munin (Denkkraft in Erinnerung), da mu oznanjata vse zgodbe celega svetá (Rühs, die Edda, Berlin 1812. str. 199). Kdor serce in čreva gavranove jé, ta postane vidovina (prerok), pravijo ogerski Slovenci, kateri zlat, ki ga je dal kovati kralj Matjaš s podobščino gavranovo, otroku na vrat obešajo, da mu lože zobje rastejo in ga móra ne sesá. Ali gavran je tudi smertni ptič, ki naznanja, da je kdo iz zlahte umerl. Serbske narodne pesme pogosto omenjajo „cernog gavrana“ kot smertnega posla.

0 bedenici.

Bedenico (Narcisse) tergajo v mladoletji matere in jo devajo v zibeljke, da ne bodo otroci obrani. Ker obiranje copernicam pripisujejo, je bedenica symbol dajmonskega principa. Mislim, da se za tega voljo veli bedenica, ker rada po bednih (Vertiefungen, Höhlungen) raste. Gerško poznamovanje je nastalo po narkotičnem duhu tega cveta.

Narodna pesem.

(Zapisal na otoku Kerku J. Krasanin.)

Zorica mi pukne — i bili dan dojde,
Tada Filomena — priko mora pojde.
Pojdoh na tu goro — gdi shaja bili dan,
Gdi shaja bili dan — i žarko sunce van;
Upazih divojku — za kojum umiram:
Turkinja da sužnju — kruha i vodice,
A ti meni ne daš — neg gorke tužice.
Tuga za tužicum — po srdcu jadrenom
Suza za suzicum — po lišču rumenom,
Tuga njemu pridi — ki ju meni daje,
Ki ju meni daje — na srdašce moje.

na uno stran, že pozabil časih na kmeta, ki bi mogel stati za vsako verstico in, kader bi bilo kaj tacega, upiti: Ne, to ni nič, kmet drugači pové!

Zato tudi mislim, da ni tak konj, če se rabi ta ali una beseda, ki imate obe kolikor toliko enak pomen; to da se pomen vzete besede mora vselej na drobno omejiti.

Pa obrnimo se po tem skoku na stran spet k našemu paru, kterege imenovana lastnost, da se da s tiskom in mrazom spremeniti v prejšni stan, je velike koristi. Ta lastnost velikokrat stori, da se zamoreta dva telesa izločiti, da se kaka tekočina očisti in koncentrira. Tako se napravi popolnoma čista voda, da se vodi vódní par v hladno posodo, v kateri se spet spremeni v vodo, in tako se loči od vode vinski cvet in vsaktero žganje, ker spremeni se ložej v par, kakor voda, ki ostane v posodi. Na to vižo se napravlja marsiktera kemijska snova, ki je zelo koristna.

Pri tem se pa mora razločiti sledeče:

Nektere reči se spremenijo v pare, če so tekoče, in narejeni pari se tudi potem, kedar se ohladijo, spremené spet v tekoče telo; nektere ferdne telesa se pa kar spremené v pare, ne da bi poprej se bile spremenile v tekočine, in taki pari se tudi, kader se ohladijo, spremené spet kar v terdno telo, na priliko: jod, žveplo i. t. d.

Sploh imajo pari vse tiste lastnosti, kakor gazi, samo imenovana lastnost, da se pari spet dajo spremeniti v tekoče ali terdno telo, se je vzela za razložek. Pa pozneje se je dobilo, da se tudi skorej vsi dajo spremeniti v kapljive tekočine in nekaj tudi v terdne telesa. Samo kisleca, vodenca in gnjilca ni bilo mogoče doslej tako ohladiti in tako stisniti, da bi bili odpovedali se saj za en čas razpenljivemu stanu. Pa reči se vendar sme, da kakor so učeni že marsikteri gaz, od kterege se je poprej mislilo, da se ne dá nikakor v tekočino spremeniti, s tiščanjem in mrazom primorali, da je zapustil svoj navadni stan, da je ravno tako mogoče, da se bodo tudi ostali gazi dali tako zgostiti; samo da doslej ni bilo mogoče napraviti dovolj velicega mraza in tiska. Pripuščeno je tedaj, da se reče: Telesa, ki bi bil vedno le v razpenljivem stanu, ga ni. Tedaj se gazi in pari le v tem razločujejo, da je razpenljivi stan gazom bolj naraven, da niso le prisiljeni k razpenljivemu stanu, kar pri parih veljá. Zato je tudi pri gazih vselej treba večega mraza in tiska, kakor pri parih, da se spremené v tekočine, akoravno se nekteri precej radi dajejo spremeniti. V tem, kar smo povedali, je razložek med pari in gazi, ki pa ni prav na tanko vzeti, ker ne more se vselej gotovo reči: to je gaz in to je par. Saj v tem obziru jih je vsaktere verste gazov, na priliko: ogeljne kisline, ki se le težko dajo zgostiti v tekoče telesa, do parov železnih, ki se narejajo le pri prav veliki vročini in ki le pri prav veliki vročini obstati zamorejo. —

Ravno tako se sme reči, da se vse terdne in tekoče telesa dajo v pare spremeniti. Pari se zgostujejo, če se dovolj ogrejejo. Veliko reči se spreminja vedno v pare. Da se na priliko, ne le tekoča voda, ampak da se tudi led izparja — suši, vé vsak iz tega, da se perilo, če je zmerznjeno, tudi počasi posuši. Živo srebro se pri navadni gorkoti tudi izparja, namreč, dokler je gorkeje kakor — 6° R. Vlij kapljico vinskega

cveta na roko, koj občutiš, da hladi roko, ker se izparja in ji pri tem jemlje gorkote.

Take telesa, ki se izparjajo pri navadni gorkoti, se imenujeje izparljive telesa; po s tem ni rečeno, da bi se druge telesa tudi ne dale v pare spremeniti, če se dovolj razbelijo. Cink, žveplo, vinski cvet, voda i. t. d. se kaj lahko spremenijo v pare, če se grejejo; nektere telesa pa kaj težko, pa na zadnje se vendar nobeno ustaviti ne more. (Dalje prihodnjič.)

Človek toliko veljá, kar plaća.

(Spisal J. Mencinger.)

II.

Davno so že otemnele vse okna po vasi. Po hišah je umolknilo govorjenje in ropot; vsem ljudem je spanec zatisnil trudne oči. Le psi so zalajali na dvorih, in zapeli so živinski zvonci, ko je nekdo, s težko krošnjo opertan, odperl škripajočo lesó, ki polje zapira pred vasjo in živino. Stopal je mož počasi in varno po produ, ki ga je nanesel hudournik v ravno prestani povodnji na pot, in šel je proti Rezini hiši v drugem koncu vasi, kjer je edina luč svetila v tamno oblačno noč.

Tam sedijo za mizo Reza, Krucman in župan v pogovoru, ki so ga že pozno v noč skoraj po sili vlekli naprej. Zaspala bi bila že moža, ako bi vina ne imela pred seboj; pa tudi vino ju ni ubranilo včasi vprašati, koliko je ura. Bilo je že čez deset, ko je dolgo pričakovani pohiševavec krošnjo v hišo prinesel.

„Kaj se ti je pa primerilo, da te moramo tako dolgo čakati?“ ga vpraša ženica, mu skoči nasproti, ter mu pomaga krošnjo sneti.

Matevž odgovori precej veselega obraza: „Dobra kupčija in druge reči, ki jih bom razložil o svojem času, so me zaderževale. Zdaj pa veliko govoriti ne vtegnem, ker sem lačen, žejen in truden. Ali ste mi prihranili kaj večerje, ljuba teta?“

Komaj je izgovoril te besede, je stal pred njim na snažnem okrožku okusen kos telečje pečenke; in ko Matevž prvi grizlje v usta vtakne, z začudenjem teto upraša, čigav god da je danes, da mu tako nenavadno strežejo. Na mesto odgovora mu teta nalije kozarec vina, in pokaže pomenljivo na moža, ki sta mu zdaj: Bog žegnaj! djala.

In ko je kozarec na dušek izpil, je izgovorila teta bolj slovesno: „Nocoj, Matevž, imamo važno opravilo. Jaz bom delala testament, in ta dva moža sta pričé.“

„Kaj pa vam pride na misel, ljuba teta? Ali mislite precej jutri umreti, da delate zadnje sporočilo? Saj ste še terdni in zdravi; in pred bi človek mislil, da se hočete možiti, kakor pa umirati.“

„Taka pohvala se je teti pred malo časom zdela prav prijetna, ali danes jo je zbodla v serce, da ni kaj vedla odgovoriti. Dolgo je pogledovale Matevža, ki je tako zlastno pečenko obiral; nekako milo se ji stori pri sercu. Nasprotne ljubezni ste se bojevala v njenih persih; zdaj je hotla moževa prositi, naj se domú vrneta, ker bo testament odložila; zdaj se je spomnila darjevih obljub in tistih besedi: da ona Matevžu ničesar ni dolžna. Pa premagovala je ljubezen tetina do Ma-

tevža, in že je Reza premišljevala, kako bi se možema izgovorila, ko reče oče Krucman malo nejevoljen: „Če mislimo kaj skleniti, začnimo se koj pomenkovati. Kaj bi čakali Matevža, da se navečerja; poslušaj že zdaj lahko, mi pa ne smemo časa tratiti in spanja kratiti, če je ravno jutri nedelja.“

„Pametna je ta, pristavi župan. Meni se tudi toži.“

Reza hitro s stola vstane, ide po drugi bokal vina, in med potjo reče sama pri sebi: Naj bo tedaj; saj moža sama hočeta, da govorim; jaz ne bom kriva. Ko bokal postavi na mizo, možema kozarce nalije, potolaži njuno nevoljo in zaspanost, in tako spregovori obrnjena proti Matevžu: „Ker oče Krucman želijo, da bi precej v red spravili, kar smo namenili, bom razodela, kar mislim. Matevž, le dobro pazi na moje besede: Vedno si se skazal prav pametnega, zaslužil si vso mojo ljubezen, in vreden si tudi mojega premoženja. Tedaj ti hočem izročiti koj zdaj petnajststo goldinarjev; prepustila ti bom polovico hiše, da si s tem denarjem večo kupčijo osnuješ in odpreš štacuno v moji hiši, da ti ne bo treba hoditi v mrazu in hudem vremenu po daljnih vaséh po nevarnih potih. Ali si zadovoljen?“

„Res, teta, to je lep dar, in velika dobrota zame; ponudili ste mi, kar sem vas hotel ravno jutri prositi, Bog vas živi, ljuba teta! Terčimo na tetino zdravje.“

Terčili so možje in kozarce izpraznili; Reza pa nadaljuje: To premoženje ti pa izročim le s pogodbo, ktera je lahko spolniti sprevidnemu človeku. Ti si bil vedno tolikanj pameten, da smem upati, da boš spolnil pogodbo. Ako pa ne obljubiš po nji se ravnati, ne dobiš od mene nobenega pripomočka več.“

„Malokdaj ste me tako pohvalili“, odgovori Matevž, „mislim pa, da ostanem tak, kakorsén sem bil dozdaj.“

„Že prav“, nadaljuje teta: „Obljubi tedaj, ako hočeš sprejeti obljubljeni premoženje, da se ne boš nikdar in nikjer ženil, dokler bom jaz živela.“

„Ljuba teta! kaj pa ste izgovorili?“ Matevž počasi izgovori in teto pogleda ves poparjen. „Tega ne morem obljubiti.“

„Premisli in voli: petnajst sto in štacuno v moji hiši; ali pa beračija in terpljenje z ženo med ptujci. Volitev ni težka pametnemu človeku.“

„Kaj bi premišljeval“, Matevž naglo odgovori, „kar sem premišljeval že tolikokrat na živih terjih, kakor na samotnih potih. S kakim veseljem sem stopal proti domu v poznih sabotnih nočéh, ko sem bil celi teden pri ptujih, ptujec med njimi; nihče bi mi ne bil iz serca postregel, nihče bratovsko pomagal, ako bi se mi kaj pripetilo, kar Bog obvaruj. V nikogar nisem smel zapati, ker nikomur nisem vidil v serce; šel sem pa proti domu, kjer me vi čakate; veselo sem žvižgal, in stopinje mi je pospeševala vesela misel: tukaj me čaka večerja, kakor sem jo sam izbral, tukaj mi je poslana lastna postelja, teta me preskerbivajo, varujejo mi stanovanje in blago. Vanje zaupam, kedar mi svetujejo in kedar me tolažijo, me tudi potolažijo, ker poznajo moje serce. Samó pri njih sem domá, drugod sem ptujec po celem svetu. Pa polastilo se me je tudi žalostno premišljevanje. Kaj bom počel pa takrat, kedar bodo teta oslabei in postarali se? in kdo bo za naju skerbil, ako bi se jim pripetila nanagloma nepričakovana nesreča! Ali bi ptuja dekla, ki služi edino za denar, bila do-

stojna pomočnica? Nikoli ne. Dobiti bom moral nevesto, ki mi bo vdana v serčni ljubezni, ki bo hotla z mano deliti skerbi in delo, veselje in terpljenje; ki bo iz ljubezni do moža tudi vam vse dobro storiti želela, vam stregla in vas kakor mater spoštovala. Iskal sem dolgo in dobil sem dekleta, katero spoštujem čez vse; ona in nobena druga mi more biti prava pomočnica. Razodel sem ji že svoje želje, obljubila mi je roko v zakon, da le vi dovolite. Ako bi jo vidili, kako je umna, kako je pametna, mlada in berhka je, in tudi revna ni; ako bi vidili, kako je nalašč zame ustvarjena, dovolili bi mi, da jo vzamem, in ne bili bi tako neusmiljeni. Zdaj mi pa hočete vse upanje in srečo celega življenja razdreti. Kaj čem samec početi? Čemú se bom trudil in delal, ker nihče ne bo vžival mojega truda; nihče se z menó veselil, ker bom sam? Življenje mi bo na pol življenje, gnjusilo se mi bo nakopičenega premoženja, ker nikomur ne bo koristilo. Bolj ko mislim, terša se mi zdi vaša pogodba. Ne morem se ji podvreči. Odjenjajte teta, ali pa popustim vašo hišo in premoženje, ki mi ga ponujate.“

Teta ga pa zaverne: „Matevž ti si kratkih misel, kakor so sploh ljudje tvoje starosti. Oženili bi se radi, kakor hitro se morete; komaj ste pa nekoliko občutili jarem zakonski, se kesate noč in dan, tožite svoje žene, in druge svarite pred zakonom; sami sebi pa življenja več ne morete zboljšati. Jaz sem stareja od tebe, skusila sem zakon, in nisem neusmiljena, ako te s to pogodbo obvarujem nesrečnega zakona. —

Dalj bi bila teta govorila in Matevža svarila, ker zdelo se ji je, da se ne bo dal pregovoriti; njeno svarjenje in prigovarjanje bi jo pa pri ljudeh veliko bolj očistilo: ko ji Matevž seže v besedo, rekoč: „Zakaj ste se pa vi omožili?“

Teta je bila kaj hitro pripravljena odgovoriti: „Omožila sem se bila, in dobro sem storila, akoravno sem celo starega moža vzela. Ako bi se ne bila omožila, bi ti še vedno derva sekal in žuljave roke nosil. In toliko koristen je bil moj zakon, da imaš lahko štacuno in premoženja, da lahko in brez velicega truda živiš, ako se ne ženiš. Dokler si zdrav in terden, si iz štacune denar nabiraš, jaz ti bom pa stregla, kakor mati, in boljše kakor vsaka žena. Po moji smerti boš pa imel toliko premoženja, da boš mogel brez skerbi in terpljenja v nar boljši življavi starost prebiti do mirne smerti, in zakon ti še v mislih ne bo. Ako se pa oženiš, si naložiš tudi skerb za vse žive dni, in še mirno umirati te ne bodo pustile skerbi za prihodnjo srečo otrok.“

Oče župan se na to oglasi: „Res je presneto neumno, če se človek oženi. Pet otrok imam, vsi se trudijo in potijo od zore do mraka, vendar se mi zdi, da gre kmetija rakovo pot. Kaj imam pa tudi skerbi in težav! Pervega sina so mi v vojake vzeli, in zdaj je drugi na versti, in noč in dan premišlujem, kako bi ga rešil. Svetujem ti, Matevž, iz lastne skušnje: Stori, kakor teta želijo, in dobro se ti bo godilo.“

Krucman ni mogel dalj molčati: „Ne morem poterditi, je djal županu, skozi in skozi vaših besedi. Ne kterim se ve da ne kaže, da bi se ženili; sploh je pa zakonski stan vsaj po mojih mislih boljši od samskega. Pri meni lahko vidite, koliko sem zboljšal svojo hišo, kar sem oženjen. Kako ženó imam pa tudi, kako zna vse v prid obračati: take ne dobite v celi soseski; in

otroci — pozna se jim, da so moji. Kar jih doma ne dela, si drugod zlahkoma služijo dober kruh. Kar me je pred koštalo, da sem jih dal nekoliko v šolo, mi je že vse povernjeno. Saj ste morebiti brali, oče župan, pismo, ki mi ga je Juri poslal iz Hrovaškega, in s pismom je poslal tudi vederček lastnega vina. Juri — ta je prav po meni. In Lenka, kako berhka in pametna deklica je bila; že tri leta se ni nobena tako dobro omožila kakor ona, kako dobrega moža ima pa tudi! Jaz sem v zakenu prav srečen, in srečni so tudi mnogi drugi. Veste se pa spomniti, oče župan, kako nejevoljni so bili moji ranjki, da sem si izbral toženo, s katero sem zdaj tako srečen. Ne bili bi je pustili v hišo, in tudi kmetije bi mi ne bili izročili, ako bi ne bila ravno sila zavoljo vojaščine. Ako je človek pameten, kakor sva jaz in Matevž, in tudi vi, oče župan, nikoli ne dobi nerodne žene; saj vé, katero si izbira, ker izbira si jo po pameti. Naj ti tedaj kaj svetovam, Reza, po svoji pameti; mojega svetú se nihče ni zaverigel: Nar bolje storiš, ako daš Matevžu, kakor si obljubila, petnajst sto in štacuno; v njegovo ženitev se pa kar ne mešaj ne. Naj Matevž nevesto pripelje, kedar hoče, jaz sem porok, da si bo dobro izbral; ti boš ž njo veselje imela, in kedar boš stara, boš imela vsaj kaj pestovati."

Reza pa soseda takole zaverne: „Ne vem, zakaj še stari mladini potuho dajete. Kar je zate prav, ni za Matevža. Nikar me tudi ti ne draži. Matevžu pa povem, da ne dobi krajcarja več, če se oženi.“

Sosed Krucman je imel nekaj na jeziku, pa prehitil ga Matevž rekoč: „Ljuba teta, ako se ne daste omečiti, naj bo; ako vi nočete jenjati, jaz ne morem. Lahko bi vam obljubil, kar bi spolniti ne mislil, pa tega me niso učili rajnki oče. Zahvalim vam za prvo in zadnjo dobroto, ki sem jo vžival iz vaših rok. Če me pa od zdaj več nočete podpirati, pojdem iz hiše, ki mi je bila drugi dom. Kar imam denarja pri vas shranjenega, mi bote izročili, potem pa vzamem slovo od vas. Dobro ime in pridne roke mi bodo skusile drugod najti dom, ki morebiti ne bo toliko prijeten, kakor ta; pa gospodar bom ondi, in mogel se bom vsaj ženiti, kedar mi bo prav.“

„Le termast in svojeglaven bodi, moj ljubi striček! Bova vidila, kdo pred odjenja in spozna svojo slepoto.“

Pojdi pa, kamor hočeš; pa lepazi, da pota nazaj ne zgrešiš, kedar se ti bo jela vtepati tvoja prevzetnost.“

„Teta, jaz nisem ne termast ne prevzet; mislim in govorim, kakor mi je Bog pamet ustvaril. Rad bi govoril drugači in vam ustregel, pa ne morem.“

Na to pravi sosied Krucman: „Tudi jaz vam pravim, da Matevž ni termast, on je pameten, in poterdim njegove besede. Ako te huda teta več noče pri sebi imeti, pa k nam pridi, raji nocoj kakor jutri. Ravno zate bo soba in postelj, katero je Juri imel, preden je šel na Hrovaško. Teta bo pa že enkrat spoznala svojo krivico.“

Teta je jezna šla v drugo izbo, župan nezadovoljen s Krucmanovimi besedami je hotel nekaj govoriti, pa Krucman ga je pomiril s kozarcem vina. Matevž je bil pa rudeč po vsem obrazu. Molčé je zrl pred sebe, le od časa do časa je Krucmana pogledal hvaležnih oči. Teta je prinesla v tem tri sto goldinarjev iz izbe, malo krotko jih je položila pred Matevža, rekoč: Na denarje, kakor si mi jih bil izročil; varuj jih

od zdaj sam, kakor veš in znaš. Do zdaj sem ti bila mati, od zdaj naj te pa prevzetnost in terma vodi, koder hoče; jaz te bom pa pozabila.“

Matevž spravi denar, zadene krošnjo s pomočjo Krucmanovo, in moške so stopili čez prag. Reza jim je svetica. Serce ji je močno bilo; pa ni vedla, ali od veselja, da je zmagala dacarjeva zvižaja, ali od žalosti, da je odgnala svojega strička o polnoči iz hiše, ktera se mu je toliko priljubila. Na pragu ji je Matevž roko podal in rekel k slovesu: „Ako me tudi vi pozabite, jaz vas ne morem. Spominjal se bom vaših dobrot. Pa tudi vi se bote mene spominjali. Spoznali bote, da nisem jaz delal krivice in zdražbe med nama...“ Več še je hotel govoriti, in solze so mu stopile v oči, pa Krucman ga prime pod pazho in odtegne od tete. „Kaj se boš prepiral s termasto teto, je djal; preden teden mine, te bo prosila, da prideš nazaj; saj dobro poznam svojo sosedo. Matevž vesel bodi! Pamet in pogum velja. Človek mora prestati tudi nadloge, da se mu moštvo okrepča. Povsod nimamo bogatih tet in tolstih pečenk, pa povsod so pošteni ljudje, ki čislajo umnega čverstega moža.“ (Dalje prihodnjič.)

Večerne misli.

(Spisal A. K. Cestnikov.)

I.

Rojijo mi misli po glavi; ena preganja drugo, dokler se ne ustavijo ter mirno premišlujejo stvar, ktera se tiče dotične stvari. Slovenski domorodec obrača svojo pozornost najraje na blagor svojega naroda, na slavo domovine in povzdigo narodnega zavestja. Večkrat ga serce zabolí, kedar pregleda mirnim očesom tužne pretekle čase; veseleje mu tolče, kedar se ozre na sedajno živahno gibanje, kedar vidi, da raste število tistih od dne do dne, katerim je mar za napredek domačega slovstva in za narodno omiko; še bolj se mu širi, kedar pogleda v prihodnost, nad katero se sicer še vlačijo temni oblaki, ktere pa žuga vsak čas razperšiti južna sapa, da bo moglo jasno solnce dobrotljive svoje žarke sipati tudi po našem pustem polju.

Posijalo nam je solnce že tedaj pa tedaj, nadali smo se že večkrat obilne žetve, pa so prišli viharji, ter vničili sladke nade domoljubnega serca. Storilo se je mnogo, kar nam je pervikrat zasvetila luč po očetu Vodniku do današnjega dne. Rodil se je Prešern, Vertovec, Koseski, oživile so se „Novice“ in z njimi je napočila nova doba našega slovstva. Leto 1848 nam je darovalo dosti pisateljev, katerih je pa le majhna peščica verna ostala domovini in se hrabro potegovala za omiko svojega naroda. Bog jih poživi, ki so izvoljeni med poklicaniki! Ján Kollar peva:

U všech nových narodů i dávných
Chválu měli vážni předkové,
I my vlastenci a bratové
Slavme slavně slávu Slavov slavných.

In tako mi vere, bodo jih slavili naši potomci, kakor smo slavili in še slavimo našega Vodnika.

Ne dá se tajiti, da nam Slovincem huda poje že od nekdanj. Prikovani smo, rekel bi, kakor jetnik na galeji. Naši sovražniki so nas preganjali od nemila do

so šterki mimo moje domačije letali na Ogersko in
Polsko, cepetali in kričali

Rada, rada, rada!
Šterk, šterk, šterk!
Zlati stric brez berk
Daj nam zlata, zlata!

Kot srečodelivca in zakladonoša ga tudi poštujejo nemške povesti, in ga imenujejo A de bo ar*), srečonoša. Beseda ad, od, ead pomenja po Grimmu (Geschichte der deutschen Sprache I. Aufl. 468) zaklad, zato ime znanega nemškega vojvoda Odoacer (Odoaker, pozneje zbrušeno v Otokar) se je po ravno tistem slavnem jezikoslovcu izvirno velelo: Odo vac ar, Ead vac ar in pomenja: Schätzhüter**). K nemški ad, od, ead — thesaurus, primeri serbsk. adija, po Vuku Goldschmuck. Jeli sem tudi spada nemško odegun, dives? (Glossar Gassar).

O kraljiču ali steržku.

Pri štirskih in koroških Slovencih se steržek tudi kraljič veli. O njem sem čul sledečo povest.

Ptiči so sklenili, da tistega za kralja izvolijo, kateri bo nar više zletel. Vsi ptiči se vzdignejo; tudi nar manjši, steržek, kateri svoje gnjezdice v zemeljskih luknjicah ima, ne zaostane. Ker je le majhen, se med letenjem šterku pod perje skriva, česar vendar šterk ne zapazi. Vsi ptiči so že opešali, samo orel in šterk sta še krožila v neskončnem zračnem morju. Ali tudi šterk opeša, in orel sam še leta v nebotični višini. Ko se šterk na zemljo spušča, mu steržek izpod perja zletí in se derzne z orlom meriti. Ko tudi orel opeša, ostane steržek zmagavec in hoče kralj biti, ali drugi ptiči so zvedeli za njegovo goljufijo, in so ga hteli ubiti. Steržek pa se skriva v gosto germovje, da maščevanju uide. Zato je tudi dobil psovavno ime kraljič, ker kralj je ostal orel. Pri Nemcih se veli Zaunkönig, in enaka povest je tudi v onih krajih Nemčije znana, kjer so svoje dni Slovani stanovali (glej Kuhn, märkische Sagen str. 293). Kakor mi je g. prof. Majciger povedal, je ta povest tudi v Kranjski gori znana.

Sonet.

(Zložil Gr. Krek.)

Minuli so prezgodaj dnevi sreče,
Ko me roké so matrne gladile,
Veselja dosti v persih obróðile,
Ki ga kalile niso rane žgeče.

Občudoval livade sem cveteče,
Po nebu sem prešteval zvezde mile;
Le one so takrat me veselile,
Po njih oziral sem se hrepeneče.

*) bo ar = nošec, goth. bairan, nositi, gr. φεραυ, slov. berem, zato: Branibor, Waffenträger, Dalibor, der weithin tragende, Ratibor; iz berem je bremen, das Gesam-melte, rusk: beremnaja, mulier gravida, itd. Grimm ima adebär, ciconia (Deutsch. wörterb. s. v.) Veli se še tudi heilbot, nuntius salutis.

**) Kakor Arabljani mislijo, da je šterk bil prvije človek, tako tudi Litvini pravijo, da se šterku ne sme nič žalega storiti, ker je v drugih krajih človek. (glej Schwenck, Myth. der Slaw. str. 129.)

Pa čase zlate večnost je zakrila,
Spomin samó za sabo je pustila,
Ki ranjeno sercé še oživljuje.

Za mé zdaj ah! Erot verige kuje,
Strasti odpíra žrelo se grozeče,
Iz serca upanje je šlo cveteče.

Človek toliko veljá, kar plaća.

(Spisal J. Mencinger.)

III.

Prihodnji dan je bila nedelja. Pred deseto mašo in tudi po maši se nič družega ni pripovedovalo in presojevalo, kakor sinočna dogodba v Rezini hiši. Starejim možem se je Matevžovo ravnanje zdelo nesposobno; nekterim mlajšim se je Matevž zdel neumen, ker dekleta bolj ljubi kot denar; dekleta so ga pa večidel hvalile.

Reze ni bilo pri deseti maši. Matevž je pa stal med tovarši enacih let, kakor njih pervec in poglavar, na videz veselega obraza. Tovarši, ki so ga poprej toliko v časti imeli, so ga malo ogovarjali; nekako milovaje so ga gledali, in tudi med njimi ni tekla govorica, ker vsacemu je v mislih bilo le to, kar se je z Matevžem godilo; vpricho njega si pa upali niso o tej reči govoriti. Bilo je vsem tesno pri sercu, nar bolj pa Matevžu, ki ni govoril in tudi ni pazil na njih govorjenje, kakor se tudi ni oziral na dekleta memogredoče, ki so ga radovedno pogledovale, ali se je kaj spremenil od sinoči. Obernjene je pa imel Matevž oči na očeta Krucmana, ki je pod lipo pred pokopališnimi vratmi imel okoli sebe zbrano kerdelo mož, ki so poslušali njegove nasvete in sodbe. Vsako nedeljo je mož imel pod lipo posvetno pridigo za sosesko, in prav radi so ga poslušali, ker imel je Krucman prvo besedo v vseh rečéh. Ni bil sicer župan, pa župan ni mogel nič skleniti, dokler ni Krucman pristopil na njegovo stran. Tudi v premoženji so ga prekosili nekteri kmetje; vendar niso imeli večje veljave, kakor stari skušeni mož. Da je Krucman zadolženo hišo, ki jo je prejel od očeta v hudih letih, spravil na dober stan, da je imel terdno, delavno družino in vedno srečo pri opravih, ker je vse storil o pravem času, in da so se besede, ki jih je izustil v bolj važnih zadevah, večidel vselej poterdile: to vse je pripomoglo možu k veliki časti in dobremu imenu v soseski; njegovega sveta so vsi iskali, in nič ni bilo v soseski narejenega in sklenjenega, kar bi ne bil poprej Krucman poterdil; in čeravno mož ni bil prost nekakega napuha, ki se je razodeval v noši in govorjenji, je bil vendar obče čislán in dopadlo je ljudém, da se možki Krucman tudi možko vede.

Ko se je družba okoli Krucmana nekoliko razkropila, pristopi Matevž v krog poslušavcov. Ko ga Krucman ugleda, reče še nekaj besedi možem za slovó, zapusti jih z Matevžem, in preden je Matevž usta odperl, spregovori Krucman: „Kakor ti berem na obrazu, bi me rad za svét prašal. Ako je beseda važna, pa stopiva h kerčmarju na kak bokal. Vino da človeku dobre pametne misli, če ga zmerno piješ; pri vinu se vse bolj vjemajo misli in besede, in hitreje človek pre-

vdari, kaj bi bilo dobro in prav. Vso pamet nam pa zmeša, če ga preveč pijemo. Tebe že poznam in hvalim te, ker se ogiblješ pijancov in tovaršem daješ dober izgled“.

Pri teh besedah stopita čez prag vaske kerčme, in jo zavijeta berž po stopnjicah v zgornjico. Ko sedeta za mizo, reče Matevž: „Nar prej vas zahvalim, da ste me sinoči tako ljubeznjivo zagovarjali; prosim vas, da bi še enkrat s teto govorili in jej omečili serce, če je mogoče, potem bi vas pa prašal, kaj mislite, zakaj so teta sinoči delati hotli zadnje sporočilo?“

Krucman je skozi okno gledal, kot bi Matevža ne poslušal. Ko je pe izgovoril, pravi Krucman! „Ako hočeš zvediti uzrok sporočila, poglej skozi okno“. Matevž je moža kaj čudno pogledal; vender ozre se skozi okno. Pogled je bil nagel, pa tako je Matevža ommil, da ves zmeden in bled čične nazaj na stol. Kerčmi nasproti je stala hiša njegove tete, in vidil je Matevž skozi odprto okno, kako je dacar zraven tete sedel za pogernjeno mizo in razrezoval pečeno piško.

„Zdaj pa vse vem“, je djal Matevž, „teta se može in zvijačo so si izmislili, da so me tako gerdo iz hiše spodili. Vse je zgubljeno!“ Prime se za čelo in jeza mu stopi v obraz.

„Kaj se boš jezil, čemu žaloval“, pristavi Krucman kozarec nalivaje, teti možitva ni ubraniti, in tebi ni pomagati. Danes pij, zanaprej se pa trudi in trudi, kakor si se do zdaj; voljno prenašaj terpljenje, nabiraj denar, potem si hišo kupi in nekaj zemlje, pa dobodi pametno gospodinjo. Varuj se nepoštenih potov in neumnosti. Nar bolj nespametno bi pa bilo, ako v tacih revnih okoljščinah, v kakoršnih si zdaj, na ženitev misliš, in kteremu koli dekletu bele gradove obetaš, ko še stergane bajte nimaš“.

„To vem tudi sam“, pravi Matevž malo razdražen po terdih Krucmanovih besedah. „Bi pa li mogli teto kaj pregovoriti? Včeraj sem bil nagel; ako pa vi kaj pripomorete, bodo teta nekaj odjenjali, nekaj pa jaz; in teta se omožijo, jaz pa ostanem pri hiši. Pa kdo bi bil mislil, da se hočejo teta zopet možiti, in ravno dacarja jemati. Ta dacar ni kaj pošten človek, kakor sem slišal na Dolenskem“.

„Vendar teti dopade“, Krucman odgovori. „Ženske imajo svojo vero o možéh. Skusim pa zavoljo tebe, ker te čislam, teto pripeljati nazaj na pravo pot. Skusil bom, pa opravil nič ne bom. Teti ni bilo nič bolj po godu, kakor tvoj nagli terdni sklep. Sinoči si se ti jezno deržal, in teta je bila prijazna. Ko v drugo prideš do tete, se bo pa ona delala tako jezna, da te še izgovoriti ne bo pustila. Povej mi pa po pravici ime svoje neveste, ki si jo sinoči tako hvalil?“

Matevž zarudi in nekako boječe izgovori: „Kaj bi tajil! Vaša Mica je“.

„Prehitel si se bil. Zdaj previdiš, kako nespametno si ravnal, da si hodil za dekletom, preden si bil gotov tetinega premoženja. Saj previdiš, da ti je ne morem dati, kakor zdaj stoji tvoje premoženje. Ako si pa dekleta s priliznjem govorjenjem glavo zmešal, da bo zaničevala družega ženina, da bo v vednem spominu nale z zakonom nezadovoljna, v kterega bo morebiti kmalu stopila, da bo tožila in žalovala: si ti kriv in naredil si jo močno nesrečno, in ta nesreča se ne da kmalu popraviti“.

„Preveč me grajate“, odgovori Matevž. „Z Mico sem govoril po pameti, nisem se ji prilizoval. Pa sam

ne vem, kako je prišlo, da se ljubiva. Ako je to nesreča, kaj ne morem; sama je prišla in zadela je mene bolj kakor njo. Morebiti je pa sreča, saj ne vemo, kaj nas čaka“.

„Kakor svet stoji“, odgovori Krucman, „se lahko previdi, da ti in Mica ne bota mogla delati zakona. Tedaj če se hočeš spametovati, pusti mi hčer na miru. Jaz jo bom domú vzel, ako količkaj iz mesta izvem, da si z njo govoril. Toliko si pameten, da te ni treba dvakrat svariti. Ako pa prideš do dostojnega premoženja, ako mi pokažeš le dvanajst sto svojega denarja, dal ti jo bom z velikim veseljem“.

„Tedaj mi vsaj privolite, da slovó vzamem od Mice“.

„Tega ni potreba“, Krucman odgovori, „bilo bi tudi škodljivo. Pri priložnosti bom sam dekleta podučil, saj sem njen oče, in boljje znam z njo govoriti, kot vsakdo drugi. Pa brez zamere; te besede so očtovsko svarilo skušenega moža; ako se ravnaš po mojem nauku, veliko žalostnih skušenj si prihraniš. Pa vse upanje tudi ni preč, morebiti se teta da pregovoriti, in potem bomo že vidili, kaj bo“.

Zalosten je gledal Matevž v kozarec, in odgovoriti kaj ni vedil. Krucman pa mu je povedal še marsiktero ostro ali krotko, kakor je misel naletela.

Ko ob dveh zvonovi vabijo k popoldanji službi božji, ustaneta moža. Krucman jo zavije proti cerkvi. Matevž se poslovi: „Šel bom po opravilih, morebiti precej daleč, varujte mi blago in denar; jutri morebiti nazaj pridem“. Tako je djal Matevž, in naglo je korakal proti veliki cesti.

Med tem ko sta so Krucman in Matevž tako pogovarjala, sta se teta in dacar kaj dobro gostila s pečenkami in vinom. Kako dobre volje je bil dacar, da mu zdaj noben zadržek ne brani v zakon jemati bogate neveste! Samo veselje se je tudi Rezi bralo na obrazu. Pa po nesreči je vidila Matevža v tistem trenutku, ko je iz kerčmarjeve zgornjice pogledal v njeno sobo. Vidila je, kako je osupnil in obledel, in ta pogled je vzel tudi njej ves mir in vso slast. Več ji ni beseda gladko tekla, in dacar je kmalu spoznal, da se je Reza v nekaj zamislila, kar ni v zvezi z njegovo ljubeznijo. Praša jo po uzroku, zakaj se je tako zamislila, in Reza mu odgovori, da se ne more ločiti od ljubega strička, da ne more misliti, kako bi revež med ptujimi kruha stradal, njegova teta bi pa v obilnosti vseh reči brez skerbí živela. Ne bom vživala mirú in pokoja, je djala, dokler Matevž zopet ne prebiva v moji hiši: pozabiti ne morem, da sem mu teta. Ako se jaz omožim, zakaj bi se on ne smel oženiti. Hiša ima prostor za vse, in tudi toliko denarja mu bom izročila, da bo dobro nevesto dobil, in srečno živel zraven mene.

Dacar je ni mogel odverniti od tega namena; in ko je Reza zvečer h Krucmanu šla, je ondi z drugimi besedami razodela ravno to misel. „Kaznovati moram Matevža, je rekla, ker je bil tako terdovraten in prevzet. Nekaj tednov se ne sme pred me pokazati. Pa kedar bo bolj ponižen, mu odpustim, vzamem ga spet v hišo ter mu pokažem, kako znam dobra biti, ako je on ponižen. Več mu bom darovala kakor je kdaj pričakoval. Zdaj pa mora nekaj časa mojo jezo občutiti“.

Razveselila bi bila s temi besedami Matevža, pa daleč proč je bil, in v obupni žalosti je stopal po ulicah vesele Ljubljane. (Dalje prih.)

Zora in Ljubin.

(Zložil J. Vesnin.)

Kak jezera valčki mirujejo sladko!
Zazibala luna je v čarno jih spanje,
Se vetrič pihljaj le poljube je nanje;
Potoček skaklja, pa ne dramí njih sanje.
Ne spe v globočini pa morski strahovi,
Zle morske deklice, povodni duhovi.

Razlivajo sviti zdaj jasno milino,
Ter mično privabijo čolnič na vodo.
V jeseni lijavniki zrušili bodo,
Germeči z gorá v jezera posodo,
Kar ribčeva roka je delala leta,
In hčerka edina, podpora očeta.

In deklica krasna, kot zarija mlada,
Veslá iz potočka, od kočé domače;
Obracati vesla in čolna raynače
Od mladega bile so le jí igrače;
Zdaj spenja urnó in prijemlje globoko,
In zdihe pošilja v nebo previsoko.

In z druge strani se odveže čolniček,
Vanj skoči junak, kakor jela je raven,
Na rajih priljubljen, na lovu preslaven,
Veselja ni bilo, kjer on ni bil zraven.
Mu ribčeva hčerka je jutranja zarja,
Mu ona vesela je zvezda mornarja.

Le enkrat z njo menjal besede je sladke,
Vihar ko pripodil oblake je sive,
Piš gnal ko prot nebu valove zbudljive,
Ko grom prdivjal med skale omahljive,
Da val in oblak sta mešala se s streló,
Kot vodo viharja tulenje bi vnelo.

Z močjó se valov sta borila čolnička:
Siv stavec z udarci poslušati vadi,
Ko deklica sladko valove le gladi;
Ne sivemu starcu, ne deklicí mladi
Pa bi ne zanesle viharnega morja
Moči razdivjane in severna borja:

Če orlov pogled ne zapazil bi sile,
In z roko ne berzdal valov bi premočno;
Otel onemoglega sivca je ročno,
Ko šnil obup že s tmino je močno;
Prepadeno hčerko pa lahko objame,
Z nevesti jo zdrami, pa serce si vname.

Ko deva zbudila iz sanj se je težkih,
Izdihne globoko, se verne v življenje,
Naslóni glavico, oddahne terpljenje
Mladenču na persi, na svoje rešenje;
V očéh pa prisegle solzé so zahvalo:
Življenje se nje le rešniku bo vdalo.

Zamišljeno gladi po svitlih valovih,
Sanjarsko pozdravlja jo lunina slika:
„Ah koliko žalosti, koliko mika
Podoba mi tvoja iz serca izmika,
Premiljena luna, prijateljica krasna!
Kaj lučica tvoja obeta mi jasna?“

„Nocoj al bom vidila drago obličje?
Al bom se spočila na persih njegovih?
Se zdaj mi daj v sladkih topiti glasovih,
In spremljaj me k njemu po merzlih valovih.“
Serce zdihovalo tak hčerke je Zore,
Ko v noči odšla je od kočé spod gore.

Enake besede izdihal Ljubin je.
Pa tebi po jezeru sreča ne plava; —
Glej deklice morske počiva tu glava,
Ponočnega plesa je trudna in spava;
In upaš ošabno pogledati na-njo,
Serca bolečin ne občutiti za-njo.

Že vidita v daljnem se mraku čolnička,
Si z radostjo luna je lice ovila,
Veselje Ljubinu in Zori rodila,
S trepetom pa vender serce napolnila. —
Pa deklica morska zbudi se in zgine,
Poišče si brata na dnu globočine.

Že stisnila Zora je dražga na serce,
Kar dvigne iz péne se bela deklica,
Ljubina objemša pa zvabi kernica,
Si v hladno naročje, povodnja kraljica,
Pa ljuba za njim potopi se v valove,
Sprejel je Vertinec jo v svitlé gradove.

Človek toliko veljá, kar plača.

IV.

Noč je potekala in že je merzla megla pihala po dolini. Danica, oznanivka dneva in terdega dela, je priplavala na nebo in spanec je že popuščal pridne gospodinje, in živina v hlevih se je oglasala: ko zvana milotužni glas razširi strah in grozo po vasi. Stari Krucman plane iz postelji, plaho pogleda skozi okno v žarečo noč, in — groza, plamen šviga skozi bližno Rezino streho. Strah mu ude prešine, pa še bolj ga strašna misel zbode v serce, da je Matevž zažgal tetino hišo. Mož verže obleko nase, skoči v zgornico, da bi morebiti Matevža dobil v spavnici. Poterka na duri, bile so zaklenjene. Zažene se z močjó vanje, da se je ključavnica vdala. Postelja je bila postлана, kakor snoči, sledú po Matevžu pa nikjer. Vsi Krucmanovi so bili po koncu in hité pomagat.

Ko pride Krucman k ognji, je plamen na več krajih prederl leseno streho, in veza, ki ni bila vsa zidana, je bila v nar hujem ognji in vsa zatvorjena, ker strop je vanjo padel. in duri do Rezine sobe zagradil. Pokal je že tudi strop nad sobo, in valil se je ven vroč zadušljiv dim. Na enkrat se soba razsvetli, kos stropa je vanje padel in vidila se je Reza pri oknu, na pol oblečena. Na pomoč je klicala skozi okno, ki je bilo zatvorjeno z debelim železnim omrežjem. Krucman in nar močnejši mož iz vasi sta se vperla v železni drog, pa železo se je le zakrivilo in ni se premaknilo iz debelega kamnitega okvirja. Prišel je kovač in zidar, da so silama izvalili okno in železo. Segel je Krucman skozi podertijo po Rezo. Rešil jo je. Omamljena je bila od puha in dima, vdaril jo je bil goreči tram in hudo ranil, tlela je že tudi obleka na njej. Zapustil jo je vid in zavednost, in dalj časa so jo močili, da je v drugo sopsti začela. Krucman jo je ženskam izročil, sam je pa možem ukazoval, kako naj pohištvo podirajo, in ogenj kropijo, in kje naj gasijo, da se ogenj ne razširi; posebno ženske je dobro ozmirjal, ki so brez reda tu in tam vodo razlivalje, in vedno žalostno kričale.

Dve ženske ste Rezo obvezovale, ena jo je z vodo močila. Dacar, ki je bil med prvimi pri ognji, je skušal z Rezo govoriti, pa Reza ni mogla ust odpreti, ne ganiti udov, le težko je sopla in zdihovala. Okoli stoječi so z glavó kimali, brez upa, da bo še kdaj vstala. Dacar jim je dokazoval, da opekline niso nevarne, pa bil je tudi sam nasprotno misli. Uganjeval je s kmeti, kako bi se bil ogenj vnel, in poterdil je njih besede, ko so Matevža na sumu imeli. Ko je pa zvedel, da Krucman nocoj Matevža ni dobil v postelji, ko je duri spavnice razbil, in ko je vidil, da so vsi Krucmanovi pri ognji, Matevž pa deleč proč, se je podal dacar žalosten in obupan, da je bogata nevesta, vsa njegova sreča in upanje, tako na smert ranjena, od pogorišča proč, in nihče ni vidil, kdaj in kam. Ko je Krucman s pomagači ogenj toliko ustavil, da ni bilo nevarnosti za sosednjo kerčmo in njegov hlev, je stopil k možem, ki so stali okoli revne Reze. Jezno jih je nagovoril: „Ali nič ne veste pomagati, zijala! Na mrazu in rosi revo pustite ležati, in gledate jo. Nesite jo naglo v mojo hišo v zgornjico na posteljo! Eden naj pa teče v terg po zdravnika. Da vam nič na misel ne pride! Že pred uro bi bili Rezo imeli v posteljo spraviti.“ Posvaril je Krucman tudi svojo ženo, da je prišla ogenj gledat in ni hiše varovala.

Prijeli so Rezo štirje možje, in jo odnesó v tisto posteljo, v kateri je predno noč spal ubežni Matevž. Ko so jo prinesli na prag Krucmanove hiše, so čuli ropot v zgornjici, in težek pad na vert, kakor da bi bil kdo skozi okno poskočil. Mislili so, da je to spomin, da bo nekdo umerl v zgornjici. Nihče ni mislil, da bi človek bil, ki je skočil iz sobe. Ko pa v sobo pridejo, in vidijo Matevževo blago razberskano, omaro odperto in njeno ključavnico razbito, se je vsim zdelo, da so imeli tata v hiši, ali pa je Matevž nazaj prišel, nekaj dražjega blaga odnesel, in tudi shranjeni denar iz omare pobral; potem pa hitro pete odnesel, da bi ga ljudje ne zgrabili, ker je tetino hišo zažgal. Tako so mislili. Kmaló je prišel Krucman z zdravnikom, kateri je Rezi rane prevezal, in ji nekoliko olajšal hude bolečine; pripomogel ji je k zavednosti, in

tudi govoriti je mogla revna Reza, ki je zdaj okusila, kako bogastvo ne reši človeka, da bi ne potreboval pomoči dobrih ljudi, in ne spal v ptuji postelji. Pa povem naj zdaj tudi kaj iz poprejšnega življenja Matevževe tete.

Bila je nar mlajša hči revnega očeta, ki je drevaril vse žive dni. Dote ni imela več kakor petdeset goldinarjev, pa bila je nar lepše dekle cele soseske; zato jo je v zakon vzel kmet iz bližnjega sela, ki je bil zelo premožen, toda imel je sive lase. Srečen bi bil njen zakon, pa bil je brez otrok in kratek. Čez tri leta je kmet umerl, in zapustil je mladi vdovi polovico premoženja. Za ta denar, ki ga je bilo precej, je Reza kupila prijazno hišo z vertom in travniki na Kalu, ostanek je ljudem posodila, in živela je od obresti brez skerbi s pohištvarjem Matevžem, sinom stareje sestre, kterege je na novi dom vzela, in pri kupčiji zakladala. V lepem miru sta tri leta živela, in Rezi ni bila možitev več v čisli, dokler ni dacar odtegnil njeno serce od Matevža, in zdražbo prinesel v mirno hišo. Nesrečni požar ji je pa vzel ljubo zdravje; druge škode ni naredil, ker Matevževo blago je bilo včeraj preneseno h Krucmanu, in hiša je bila zavarovana, denar pa posojen poštenim dolžnikom. Da se bo tudi zdravje ob kratkem vernilo, je zdravnik upal, ako se teta le varuje prehlajenja in dušne ganitve.

Ko je zdravnik zdravila zapisal in odšel, so obsuli vaščani Rezino posteljo, vpraševali so jo o bolečinah, in množili so njeno terpljenje, ko so stricka Matevža obdolževali, da je zažgal njeno hišo. Tudi dacar, ki je kmalo za zdravnikom Rezo obiskal, in se dolgo od nje ni mogel ločiti, je Matevža obdolževal, da je Reza nazadnje v veliki žalosti sama verjela, kar so ji na uho trobili neumni ali pa hudobni ljudje. Nikogar ni bilo, da bi Rezo spomnil Matevževih dobrih lastnosti in njegove vedne ljubezni do tete. Celó Krucman se ni zanj potegnil, ali rekel je: „Mogoče je, da je on zažgal; rajši pa vidim, da ni. Ko bomo gotovo vedili, potlej govorimo, pred pa nikar ne sodimo.“ —

Proti poldnu pride Matevž iz popotovanja, nevedé kaj se je zgodilo. Obledel in prestrašil se je, ko najde teto v ptuji hiši vso obezано in zdihajočo, in zdravnika zraven nje; pa bolj se še prestraši, ko mu teta jezno nasproti zakriči: „Proč od mene nehvaležnež, beži požigavec, da te ne zasači roka pravice.“ Zdravnik je Rezo prosil, naj molči, naj se ne gane, pa nič ni opravil. Stopil je k Matevžu, in mu ukazal iti iz sobe, da se teta potolaži.

„Ako moram iti, pa pojdem, odgovori Matevž, le dovolite mi, da vzamem krošnjo in denar. Segel je v omaro, kjer je pred sinočnim shranil tistih tri sto goldinarjev. Ni jih več.“

Merzel pot je stopil Matevžu v obraz. „Teta, jaz vas zapustim, je djal; od vas zaveržen in zaničevan, od hudobnežev okraden in nar huje pregrehe obdolžen. Naj tedaj bežim od praga do praga brez ljubezni pri vas, brez časti pri ljudéh. Z Bogom! Nič več me ne bote vidili!“

Zadel si je krošnjo in šel je iz vasi. Z nikomur ni govoril in nihče ni zvedel, kam so ga nesle nagle stopinje. (Dalje prih.)

Slovenska mila neorana,
Je neorana, ne obsjana;
Le ternje rase in koprive
Po travnikih nam zelenijo.
Le ene rož'ce ni na vertu,
Da serca nam razveseli.
In pesnika noben'ga lira
Triglava verhov ne popeva,
Savice vira ne pozdravlja.
O Vodnik! Linhart! Al še dalje
Bi križem mi roké deržali?

Vodnik. Častil sem vedno vas možaka,
Al zdaj, ko te besede slišim
Iz vaših ust, vas občudujem.
Naj rudečica, sini Slave,
Oblije lica vam, ker ptujec
Deželo vašo bolj spoštuje
Kot vi; jo ljubi, jo ljubiti
Uči in ukazuje.

Coiz. Vodnik!
Dolžnost je naša to.

Vodnik. Po licih
Solzica se mi vlila britka,
Ko mislil sem na domovino,
In nič na svetu nisem želel
Kot najti pravega možaka,
Ki želje moje bi podpiral.

Linhart. Ta mož je najden že. Pokazal
Sercé je sam, ki za domovje,
Za narod naš slovenski bije:
Ta mož je Coiz.

Coiz. Sloven'e po rodu
Scer nisem; al sercé slovensko
Mi v persih bije. Vedno ljubim
Bogati jezik, v katerem Dante,
Petrarka, Tasso je prepeval,
In domovino krasno, mило,
Ki mož je verlih zibel slavna.
Pa Bog mi dal domovje drugo,
Ki ravno tak čislam ga in spoštujem:
Deželica je to slovenska.
Slovenske matere sinova!
Vzemita v družbo me za brata,
Da z združeno močjo začnemo
Buditi domovino drago.

Vodnik. O dovolite mi, prijatelj,
Da vas objamem in poljubim!

Linhart. Sercé veselja se raduje.

Coiz. Veselja dan je dans napočil.

Vodnik. Bog blagoslovi zvezo našo!

Coiz. Obema stvarnik je podelil
Modrosti dar in učenosti,
Navdaja tebe Valentin
Pesništva duh; obilo meni
Gospod podal je premoženja:
Z veseljem vse, karkol imamo,
Domovju v prid, v korist podamo!

Vodnik. Da! To storiti smo pripravni.
In terdno upam, da narasla
Skor družba naša bo. V deželi
Mož mnogo je, ki še gojijo
Ljubezni do domovja iskro.
Saj Kumerdej je domorodec,
In Juri Japel tud z veseljem
Pridružil družbi se bo naši.
Saj vsaka stvar, v začetku mala,
Prirase s časom še velika:
Le seme družba bo zasjala
In seme bo pognalo klasje.

Linhart. Slovenskemu podlaga slovstvu
Bo delo naše. Naj na nji
Le zidajo otroci, vnuki
Poslopje krasno; hišo Slave.

Slovenski bratje se sram'vali
Ne bodo bratov nas Slovencev.

Vodnik. Stopimo v njih častito kôlo:
Sprejeli bojo nas veselo,
Nam bratovsko podali roke
In svoje brate nas spoznali,
Slovenske matere otroke.

Coiz. Besede vaše so resnica;
Al preden ločimo se, bratje,
Še enkrat zvezo poterdimo
Pod senco té koščate lipe.
Častili so Slovani stari
Drevo, prijazno lipo. Naši
Očetje lipe so sadili,
Kjer božje hiše so zidali:
Naj bo tud lipa zveze priča,
Ki nas je tu za vek sklenila.
Do zdiha zadnjega Slovenji
Bodimo zvesti mi sinovi!
Z besedo, z djanjem jo gojiti
Iz vseh moči jezik čistiti,
Množiti slovstvo skerb bo naša.

Vodnik. Proté nevihte lipi stari,
Pa lipa krepka se ne gane.
Nad nami naj vijo viharji
Nevihte jeza naj razsaja
Protivnika se ne bojimo,
Ko stara lipa mi stojimo,

Vsi trije. Ko stara lipa mi stojimo,
Protivnika se ne bojimo.

Coiz. Dokler Triglav kipí v višine,
Bobni po Kranju bistra Sava,
Dokler nam zelené doline:
Živí naj naša mati „Slava!“

Človek toliko veljá, kar plaća.

(Spisal J. Mencinger.)

V.

Drugi dan popoldne se je Krucmanova Mica iz Ljubljane domú vernila. Nihče je ni domú klical, in zavzel se je oče, ko je stopila čez domači prag. — „Kaj pa je tebe treba domú,“ jo nagovori. Prineseš morebiti tudi ktero nesrečo? — Hči mu odgovori: „Nesreče ne nosim, temuč prišla sem nesreče lajšat. Matevž mi je vse povedal, kar se je teti prigodilo, in rekel je, da teta želé, da bi jim stregla v tej bolezni. Zato sem službo zapustila, in se nagloma domú vernila.“

„Želela te Reza ni“, odgovori Krucman; „prav je pa vendar, da si prišla. Kje je pa Matevž? Ali so ga že zaperli?“

„Čemú bi ga zaperali,“ Mica odgovori, kot bi se ji zamerilo tako vprašanje? „Saj ni ničesar kriv. Zvedila sem, da je bil tisto noč, ko je hiša gorela, v Ljubljani. V žalosti zavoljo tolike nesreče je pa šel na Laško med papeževe vojake. Morebiti ga ne bo več nazaj.“

„Ti je povedal, da je tudi okraden?“

„Tega ni pravil. Saj to je majhna nesreča proti uni, da je prišel ob tetino ljubezen, ob čast in dobro ime pri ljudéh, da ga zdaj vsi čertijo in zaničujejo. Sama sem jokala, ko je Matevž pripovedoval svojo nesrečo. Kako dober človek je in kako nesrečen!“

„Tedaj verjameš, da je Matevž okraden?“ Krucman resnobno upraša.

„Zakaj bi ne verjela? Kdo bi mogel lagati v taki nesreči! Bore Matevž pa tudi nikoli lagal ni.“

„Mica, Mica ti si oslepljena. Vsi ljudje govore, da je Matevž Rezino hišo zažgal, akoravno ti terdiš, da je bil takrat v Ljubljani; vsi ljudje terdijo, da je svoj denar odnesel, samo da bi nas prevaril. Kar pa vsi ljudje govore, je rado resnično. Čemu jo je pa tudi pobegniti v tujo deželo, ako se ni bal ječe in vislie.“

„Tega se mu treba ni bati,“ odgovori Mica. „Ako bi Matevž bil tukaj, terdno bi vas prepričel, da je nedolžen. Pa Bog ve, kdaj bo mogel skazati svojo nedolžnost?“

Krucman je postal nejevoljen in zažugal je hčeri, da nikdar več nima govoriti o njem. Prijel jo je za roko, in peljal v Rezino sobo. Močno se je Reza razveselila nove strežnice. Pa potrebovala je tudi v svojih bolečinah človeka, ki bi vtegnil vedno zraven nje biti, ki bolje in krotkeje streči zna, kakor dekla, ki nikdar ni stopila iz domače vasi; potrebna je bila kuharica, ki se je v mestu učila pripravljati bolniku priležnih jedi.

Radovljno je Mica prevzela postrežbo bolne Reze. Prevezovala jo je, pripravljala nove okladke. Tolažila je njeno terpljenje, da jej je pripovedovala ali prebirala kaj iz svetih bukev. Iz serca rada je storila vse, kar je Reza želela; kolikor je Rezi terpljenje zljajšala, in kar ji je dobrega storila, zdelo se ji je, da pomaga tudi ljubemu Matevžu, ki ga ni mogla izbrisati iz serca, ki ga je vedno vidila v bojih in nevarnostih, in ga tolikrat nazaj želela k postelji revne Reze, da bi ju zopet sprijaznila, da bi teto omečila, in pripravljala Matevžu nazaj tisto srečo, ki jo je vžival pred kratkim časom. Opomnila je včasi Rezo nesrečnega stricka, pa ta spomin je bil Rezi, kakor bi ji na novo rane tergala. Dokazovala je Mica, da Matevž nikakor ne more biti tako hudoben. Reza jo zaverne: „Togota žene človeka v nar huje hudobije, Matevž je bil razserden, in ni se mogel krotiti.“ Djala je Mica, da bo Matevž nazaj prišel, in se čisto opravičil. „Kedar nazaj pride, odgovori Reza, mi ne bo smel pred oči.“ Koliko serčne žalosti je Mici prizadelo, da Rezi ni mogla iz misel izbiti hude sumbe, jokala je pri Rezini postelji, pa solze so bile zastonj, in niso mogle umiti Matevževega imena. Sedla je Reza v postelji, v glasni tožbi je ponavljala dobrote, ki jih je Matevžu skazala; hvalila je njegove poprejšne djanja, njegovo lepo obnašanje; ko je pa prišla do tiste nesrečne noči, ktera ji je vzela hišo in zdravje, je roke sklenila, in med solzami je ihtila: O večni Bog, zakaj si mi v hišo poslal tacega gađa, in z njim tolikanj nesreče in sramote! — Vsa nekdajna materna ljubezen se je Rezi spremenila v žalost in zaničevanje; Matevž je pa izbrisan iz njenega serca, kakor zaveržen hudobnež. Matevža zaničuje tudi cela soseska, ki ga je maloprej tako čislala. Govorili so nekteri, da je Matevž na Laškem; nekteri so mislili, da se po domači deželi okoli potika, in marsikdo, ki je kdaj pohiševavca razžalil, se je bal, da bi se tudi njemu hiša v pepel ne pogreznila. Nekteri so pa kmalo govorico raznesli po vasi, da so pohiševavca na Laškem ubili, in da zdaj straši na Rezinem pogorišču. Vse to se je govorilo in močno verjelo. Ena sama duša je bila v celi vasi, ki je proti Matevžu ohranila poprejšne misli in nepremakljivo ljubezen. Mica sama je imela pred Rezo dobro ime za Matevža, drugi vsi so ga tožili. Tudi stari Krucman, ki pri sercu morebiti ni verjel, da bi Matevž bil hudobnež, je govoril od njega le z zaničljivo besedo, in zakaj? Zaslédil je mož, kako nenavadno ljubezen ska-

zuje Reza njegovi hčeri, postrežljivi Mici; vedil je, da Reza nima sorodnikov razun Matevža, in ne misli več na zakon z dacarjem; tedaj je mož upal, da bi Mica vtegnila Rezo podedovati, ako se teti vterdi sovraštvo do Matevža. In Krucman ga je tedaj pomagal vterjevati. Reza ni mislila, dokler so jo pekle rane in bolečine, na zakon. Dacar jo je večkrat obiskoval, tolažil jo je z besedami, in opominjal jo obljub in sklepov, pred strašnim požarom storjenih; pa Reza je ostala merzla, kakor bi bila vse pozabila. Le Micina postrežljivost je bila Rezi v ustih in na sercu in obljubila je pridnemu dekletu, da jo hoče vzeti kot hčer, da ji bo dala hišo in dom; pa Mica jo je prosila: naj to vse pusti Matevžu, ki je tega bolj vreden; ako pa noče Matevžu dati vsega, naj izroči premoženje obema nerazdeljeno. Pa Reza od Matevža ni hotla več slišati; Mica je pa mogla biti vedno zraven nje, bila je tudi rada, in njeni poterpežljivosti je imela Reza zahvaliti, da je mogla tretjo nedeljo že zapustiti kraj bolečin, in se v cerkvi zahvaliti za rešitev življenja in vernitev zdravja.

Ko človek po dolgi bolezni zopet na noge stopi vesel in terden, vse pozabi, kar je v bolezni prestal, in pozabi rad tudi misli in sklepov v bolezni storjenih. Bolna Reza je bila skoraj nejevoljna, kedar je je prišel dacar tolažit; komaj se je pa ozdravila, se je že ponovilo staro nagnjenje; po prvi maši, pri kateri je ozdravljena molila, jo dacar pelje v kerčmo, v svojo cerkev, kjer bo pri kozarcu vina praznoval ozdravljenje svoje neveste.

Napravil je dacar v kerčmi veselo gostovanje, pri katerem je Rezi serce poskakovalo, da je zopet prišla med zdrave ljudi. Ponovila je vse prejšnje namene in zlate upe. Zopet je dacarju dala roko, in ukazala mu je, naj precej zidarje naprosi, da bodo prihodnji dan začeli novo hišo zidati lepšo in prostornišo, kakor je bila poprejšna, in sklenjeno je bilo, da prvo opravilo v novi hiši mora biti ženitvanje. Dacar je pa za vino dajal, pil ga je vsakdo, ki je zraven prišel. Na večer je prišel tudi godec, in spreobrnila se je kerčmarjeva zgornica v plesišče. Odmevala je od strun nevbranih glasov in od ceptanja še bolj nevbranih nog, da so ušesa bolele poslušavca, komur plesú ni bilo mar.

Veselice naših Gorencov; pri katerih je ples poglavitna reč, bi potrebovale mnoge poprave. Gorenc je počasen in resnoben, on ne poželjuje veselice, in se jih tudi malokdaj vdeležuje; ples in zgrajanje se mu zdi prenoró; tedaj on pleše le takrat, kedar ima v glavi že malo preveč vinskega cveta. Kako divji in sirov je tedaj ples? Plesavec napenja vse moči, da pleše, dokler godcu roka ne omaga, in bolj se vtrudi pri plesu ene nedelje, kakor pri delu celega tedna. Varovati zdravje je zadnja skerb; bokal za bokalom se izliva v razgrete telesa. Ker so tudi glave razgrete in dražljive, se vname rad prepír, in ples se večidel s tem končá, da se razbije nekaj stolov, in včasi tudi ktera čepina. Godec gre žalosten iz plesišča, med tem ko kerčmar razdrobljene steklenice šteje. Kaj tacega se, hvala Bogu, ne zgodi vselaj, vendar prevečkrat, in kdor ima z ljudstvom kaj opraviti, bi imel tudi skerbeti, da se zabave in veselice, delavnemu človeku tako potrebne, ne zanemarijo v sirovosti, ampak povzdignejo na tisto stopnjo omike, ki jo ima sploh naše ljudstvo pred drugimi narodi. Ne vem, kako je to, da je narod opustil in pozabil toliko starih, lepih in narodnih zabavnih šeg,

in je zanje prevzel od Nemcov to sirovo zgrajanje; in da Gorenci nimajo nobenega narodnega znamenja več kakor jezik in kozolce.

Pa vernimo se od neprijetnega premišljevanja k dacarjevi Rezi. Glejmo jo, kako burno se verti med plesavci. Več let že ni plesala; pa pozabila ni te umetnosti; ni bila še popolnoma zdrava in terdna, pa se vendar ni bala sukati, da ji je pot stopil na čelo. Do polnoči je terpelo rajanje in zgrajanje; do polnoči je Reza ostala v veseli družbi. Zapustila bi bila sicer rada že pred zagatno plesišče, ker jo je jelo nekaj mraziti, tudi glava jo je bolela, pa ljubemu dacarju ni hotla veselja kratiti. Komaj se je pa vernila h Krucmanu in stopila v sobo, v katero so jo pred tremi tedni prinesli omamljeno in opečeno, se terpljenje bolj ponovi, mraz jo je tresel, tergalo jo je po vseh udih in rane, na pol zaceljene, so jo na novo pekle, in otekati so začele.

Preden še dan napoči, že pošljejo po zdravnika, kateri pa odkritoserčno pové, da ima le malo upanja. Že samo ples in premrazenje je močno škodljivo; ker je pa černi prisad pritegnil k splošni bolezni, je pomagati skoraj nemogoče, in Rezino življenje je bilo v veliki nevarnosti. Poslali so naglo po duhovna, da je Rezo previdil z zadnjim tolažilom. Prišli so možjé, da je Reza pričo njih izročila vse premoženje Krucmanovi Mici. Solze so Mici stopile v oči, ko je čula izročivne besede iz Rezinih ust.

„Ali se stricka Matevža več ne spominjate?“ vpraša Mica. „Vsaj odпустite mu!“

„Jeze ne bom nosila na uni svet; naj mu bo odpuščeno. Povejte mu, da bi ga bila rada objela na smertni postelji.“ Tako je djala Reza, in bralo se ji je odpuščanje na ginjenem obrazu.

„Izgovorite mu tudi kaj premoženja v znamenje odpuščanja,“ pristavi Mica.

„Izgovoriti mu kaj nimam, ker sem tebi vse izročila; izroči mu sama, kolikor hočeš, ako ga ljubiš; in če kdaj stopita pred altar, naj bo božji blagoslov z vama.“

Opoldne je dacar zidarsko družbo v vas pripeljal. Žalostno so peli Kalski zvonovi med vriskanje veselih zidarjev, ktere je dacar z vinom napojil v bližnem tergu. Niso mislili ne na smert ne na merliča. Dacar je pa stopil k zvonikarju, in čul je kratki odgovor: Vaša nevesta je umerla; v sredo bo pogreb.

Dacar je zidarje pripeljal v vas; pogorelo mesto, na katerem se bo zidala nova hiša, jim je pa odkazal oče Krucman. Naglo so se zidarji dela poprijeli, in hitro je raslo novo zidovje iz tal. Krucman je pa možko okoli zidov postopal in ukazoval je zidarjem, ki mu brez stroškov zidajo čedno hišo, ker družba za zavarovanje pohištva je škodo že bila cenila in povernila; z dobljenim denarjem je pa Krucmanu mogoče bilo tudi večo hišo od prejšne sozidati. Mož je bil res dobrovoljnega obraza, ko je hvalil svojih otrok srečo in dobro obnašanje; kako rad je ponudil nov mehira tobača sosedu, ki je prišel ogledovat Krucmanovo zidarijo in tudi hvalit svojega sina, kterege bi morebiti rad Mici zaročil. Moško je govoril Krucman o svoji hčeri, nobenemu je ni obljubil, nobenemu odrekel; velikokrat je pa ponovil: „Mica se mora omožiti, kakor se ni nobena mojih hčer. Pridjal jim bom tudi jaz nekaj dote, in tako svatovanje bomo imeli v novi hiši, kakoršnega ne pomni cela soseska.“

Kakor so se može Krucmanu skušali prikupiti, tako so fantje gledali za Mico; pa kakor je Krucman želel vedno le boljšega ženina, tako Mica ni želela nobenega. Obilna dedšina je ni storila prevzetne, ampak tiho in žalostno; ogibalo se je ljudi in veselic, samotna je doma presedala in premišljevala, kdaj se bo vernil Matevž, po katerem ni bilo ne duha ne sluha. Kolikokrat se ji je sanjalo, da ga vidi v boju, da je ranjen, ubit; koliko solzicam izvirek je bila skeleča misel, da Matevža morebiti že krije črna zemlja Laška. Nar huje serčno terpljenje je negotovost. Srečo in nesrečo prihodnjo si človek vpodobi, kakor more živo; up in strah se ga polastita oba kmalo, in vedno močnejša sta, čim dalje človek čaka. Tako visi človek med rajem in prepadom, nepreterpno čakaje, kdaj se bo osoda določila, in dalje ko čaka, bolj mu serce trepetaja, in raji bi se v prepad zavalil, kakor dalje čakal negotove prihodnosti.

(Dalje in konec prihodnjic.)

Mythologične drobtine.

(Po narodnih pripovedkah naznanja Dav. Terstenjak.)

O svetem Jurju.

Ni goda med Slovenci, kterege bi se mlado in staro bolj veselilo, kakor godú sv. Jurja. Ko se približa god tega svetnika, obrača se mladina vsako jutro proti solnčnemu vzhodu, in popeva:

Pridi sveti Juri
Toplo nam zakuri,
Pridi, sveti Marko
In nam speci jarko.

Na Jurjevo, hitro po polnoči, fanti začno z biči pokati, pastirji pa v rogove trobiti, ker to, pre, copernice odganja. Žene na predvečer tergajo cvetlico, imenovano jurjevico, in jo kravam davajo, da bodo imele obilno mleka.

Na Jurjevo spuščajo navadno živino najpred na pašo. Fant si naredijo lesen ključ in vertaje v zemljo pojejo:

Sveti Juri! to 'maš ključ.
Odpri nam nebeško luč.

Nekaj enacega se nahaja tudi pri Moravljanih. Na peto postno nedeljo izganjajo deklino Moreno, boginjo zime. Pred slamnato babičko, ktera Moreno predstavlja, pojejo:

Komu s' dala kliče?
Dala sem jih dala
Svatemu Jiřimu,
Aby nam otevrjel
Zelenu travinu,
Aby trava rasla —
Trava zelena! —

Že učeni Kuhn (Zeitschrift für deutsch. Myth. III, 385) je dokazal, da ključ v basenstvu indoevropskem pomenja blisk, kateri zemljo odpira in jo z gromom združen rodovitno dela. Zato Slovenci pripovedajo, da bo srečen, kdor na Jurjevo germeti čuje, in da bodo njive rodovitne. Na sekovskem slovenskorimskem kamnu, izkopanem na torišču starega slovenskega mesta imenovanega Solva, ste dve možki podobščini viditi. Ena nese ključ na rami, kterege druga oseba hoče vzeti (glej Schriften des historischen Vereins für Inneröster-

srce, da ne vem, kaj bi bil dal, da bi se bil sprehajal v senci pred mojim gradom. Poslovil sem se od gozdov kentuških in po naj bližnjem potu sem šel v Novi Jork in od tod nemudoma v Evropo. Noč in dan sem popotoval, ker skor nisem mogel čakati, da bi vidil svoj dom. Le v Gradcu sem se nekoliko mudil. Rad bi bil kaj zvedl od brata in od Marije. Popraševal sem sem ter tja; nazadnje sem zvedel, da Marijina mati tu živi. Zunaj mesta sem jo našel v revščini. Žena se je bila jako postarala. Ko sem stopil pred njo, me je spoznala po govoru, solze so jo polile, skor govorniti ni mogla, kar priteče kaci pet let star deček in jo začne tolažiti: „Ne jokaj, stara mati, ta gospod ti ne bo nič žalega storil.“ - Ni mi bilo treba prasiat, čigav je otrok, mislil sem, da vidim svojega brata, ko je bil v teh letih. Ko se je stara žena malo utešila, mi jame pripovedovati svojo nesrečo in nesrečo svoje hčere — in moj brat je bil kriv njune nesreče. S sladkimi besedami jih je pregovoril v beg, potem jih je zapustil. Kje je zdaj, to nihče ne ve. Marija je žalosti in revščine obolela in leži v bolnišnici blizu Dunaja.

Malega Riharda, tako je bilo mojemu stričku ime, sem vzel sabo, stari ženi sem dal zdatno podporo, potem sem hitel dalje proti domu. Od vsih svetih sem na svojem domu. Do zdaj sem bil večidel doma, in Bog vé, ali bi me bil ti danes vidil v tvoji hiši, ko bi se ne bilo nekaj v mojem gradu pripetilo, kar me je zopet nekoliko vznemirilo. Včeraj sem obiskal svojega kuma starega Potokarja in ko pridem na večer doma, mi pové Martin, da je bolno mlado ženo v snegu našel ter da jo je pripeljal v grad. In ta žena je bila — Marija, ali ne nekdanja Marija, ampak le njena senca — in zdaj še te več ni; danes je umrla in mislim, jutro jo bodo pokopovali. Nobeña duša ne misli, v kaki zvezi je ta nesrečna žena z našo hišo, tudi Rihard ne vé, da je ta tujka njegova mati. Res, čudno plete božja roka človeško psodo.

Ko je Valentin končal, vstane Burja in gre po novo steklenico dobrega vina, natoči prijatelj in sebi, in ko ispraznita kozarce, spregovori Burja:

„Ljubi pobratime! Zvesto sem poslušal tvojo povest in vidim, da si veliko več skusil, kot jaz. Moje življenje je do zdaj le mirno pretekalo. Kar se nisva več vidla, skoraj nisem bil iz meja naše občine, točaj bom jaz kmalo na koncu s svojo povestjo. Naj pred ti morem povedati, da prav srečno živim, imam dobro ženo, nadepolne otroke in kolikor znancev, toliko prijateljev. Nikoli se nisem kesal, da sem poslušal očetove besede. Kakor se boš še spomnil, je tudi mene, kakor tebe, uka želja gnata v tuja mesta. Ko sem očetu to željo razodel, so me mirno poslušali; potem so pa takole govorili:

Moj sin! Do zdaj še nikoli nisva govorila o tvoji prihodnosti. Zdaj so ti odperte potje na vse strani. Vprašaj svoje srce, kam te žene? Ako želiš učenosti, podaj se v velika mesta med učene ljudi; ako želiš bogastva, prehodi zakarjne zemlje in prekmorske otoke; ako hlepiš po časti in visoki službi, pojdi kamor te vleče tvoje srce. Ako pa želiš sreče, prave sreče, ako želiš biti srečen med srečnimi — ostani v svoji domovini, ostani v hiši svojega očeta. Kjer si se rodil, tu delaj do smerti. Verjemi mi, da si boljega mesta na celom svetu ne boš našel. Svoje domovanje poznaš iz otročjih let, tu se nad taboj razpenja staro sinje nebo, tu ti sije

čisto zlato solnce, ki ti je sijalo v otročjih letih, tu poznaš vsako drevo, vsak grm, ki raste ob potoku, tu ti izvirajo studenci stari. V zemljo, ktera te je rodila, ktera te je redila — se vlezi enkrat k pokoju. Le v tvoji domovini poznaš vse ljudi, poznaš njih misli in želje, poznaš njih djanje in nehanje, ker si med njimi rasteš, ker jih poznaš s trate, kjer ste skupaj igrali poletne večere. Le doma ti je jasna božja previdnost in psoda človeška. Le doma med svojimi ljudmi najdeš pravo poezijo — in poezije je treba človeku, da se ne pogrezne v nečimernost vsakdanjega življenja — vse na svetu se stara in vene, le narod vedno živi in poganja nove mladike. Blagor sinu, ki ne išče daleč od doma svoje sreče; zvečer se asedeš na mesto, kjer je nekdanj sedel tvoj oče, tu ti berli lampa, kot je berlela nekdanje dni in v zibelji, kjer si se zibal ti, se ziblje zdaj tvoj sin. Obhodi vesvoljni svet, te sreče na najdeš nikjer pod svetlim solncem. Toraj ostani doma in ne išči sreče drugod med tujimi ljudmi!

Tako so govorili moj ranjki oče. Jaz sem jih ubogal, sem ostal doma, med domačimi dekleti sem si izbral ženo in z njo srečno živim in blagoslavljam očeta v grobu. Moji sosedi so mi vsi prijatli, jaz pomagam njim, kjer morem in znam, in oni bi meni pomagali, ko bi mi le treba bilo. Jaz sem pri koncu, tudi bo že kmalo polnoči, ako pa ostaneš nekaj dni pri meni, se boš sam lahko prepričal, kako je naše življenje.“

Yes. Cel teden je ostal Valentin pri Burjatu in ko je sedmi dan na večer jezdil proti svojemu gradu, je vse drugač mislil o pravi človeški sreči, kot popred. Njemu je bil Burja naj-srečniji človek pod solncem. (Konec prih.)

Človek toliko velja, kar plača.

(Spisal J. Mencinger.)

(Dalje.)

VI.

Dacar še pobira dac pri kerčmarjih, kakor ga je pobiral prejšne dni; le preselil se je v drugi kraj, ker na Kalu mu ni bilo moč dalje ostati. Rezin grob ga je vedno opominjal podertega upanja in pokopane sreče; in morila ga je žalostna resnica, da nova hiša, ktere načert je sam sebi narisal, drugim vstaja iz tal. V drugem kraju, je mož mislil, bode spremenjena okolica in drugi ljudje bodo spremenili tudi njegovo srce, in žalosten spomin se bo odmaknil mirni zadovoljnosti. V novem kraju je žalovanje po pokopani nevesti res kmalu jenjalo, žalost po zgubljenem denarju se pa ni htela posloviti od mehkega serca.

Prišel je dacar neki večer v Ljubljano. Prinesel je sabo precej denarja, da bi ga odštel gospodu, ki ima dac v zajemu. Sedel je v kerčmi pri poliču vina, ko pride v sobo nekaj vojakov v nenavadni, pri nas poprej nepoznani obleki. Slovenci so bili, pa obraze so imeli bolj zagorele, kakor domači in bolj suhe. Brada, ki so jo nosili po laški ali francoski šegi, jih je tako spremenila, da bi nihče v njih Slovencev ne spoznal, ako bi bili na Laškem zgubili tudi domači jezik. Zgubili jezika niso, pa nekoliko se jim je vender spremenil. Z začudenjem je dacar možé ogledoval, ko so se zraven

njega vsedli; in skoraj boječe se je v pogovor spustil s čverstim fantom, ki mu je prav prijazno napil, in pristavil: „Danes moramo vsi pijani biti od veselja, da smo nazaj priromali v milo domovino iz toliko nevarnost, v katerih je več nismo upali še kdaj viditi.“

„Hvala vreden je pa vaš pogum, odgovori dacar, da ste se podali v hude nevarnosti, ko vam ni bilo treba.“

„Treba nam ni bilo, gospod; pa vsak med nami je rad šel na Laško; vsak je imel svojo željo in hrepenenje. Vsacega je nekaj gnalo iz domovine; in tudi zdaj bi se ne vernil vsak domú, ako bi ne moral.“

„Res hitro ste vojsko končali. Komaj smo zvedili, da so vas prijeli, ste jo že nazaj priderdrali v Ljubljano.“

Vojaku so te besede malo kri razdražile; pa jeze ni hotel pokazati, odgovoril je: „Prijatelj, vi se hočete z nami norčevati. Pa čemú to, saj smo že sičér dovolj nesrečni. Edino tolažbo imamo, da smo v domači deželi. Zato se veselimo, in vsak se mora veseliti z nami, tudi vi gospod! Natakarica! prinesi bokal nar boljšega, saj nisem berač prišel iz Laškega.“

Ni se ga branil dacar, ker rad ga je pil, kedar je bilo zastoj. In da je vojak tako prijazen, je dalo vinu še bolji okus in dacarju večo žejo. Sosed vojak mu ni pozabil natakati, in ga prijazno k pitju priganjati. Kakor ga je pa dacar več dobil v glavico, bolj je postal zgovoren. Vprašal je soseda po pohiševecu Matevžu. Odgovoriti je hotel neki vojak dacarju nasproti, pa dacarjev sosod ga ostro pogleda, in tako odgovori: „Matevža poznam, bil je na Laškem, dobro se mu je godilo. Pa od njega ne govórimo več,“ in šaljivega pogleda se je ozerl na tovarše. Ko o Matevžu ni smel ziniti nobeden več, so govorili o vojski, in več poslušavcov je prisedlo k mizi. Bokal se je večkrat spraznil, dacarjev sosod je pa skerbela, da kozarci, posebno dacarjev, niso prazni ostajali. Dacarju se je že jezik začel zalétovati, skušal se je spraviti iz vesele družbe, pa sosod ga ni pustil, ker vedno je vanj silil z vinom in besedo. Vstal je dacar rekoč: „Zahvalim za družbo in vino. Nocoj ne morem več piti, jutri pa moram zgodaj vstati. Lahko noč vam vošim.“

„Ne bo dalo! Tako čverstemu možu bi se vino ustavljavlo! Še en bokal, natakarica!“ odgovori vojak, in s krepko roko potlači dacarja nazaj na stol, in klobuk mu zopet obesi na kljuko. Dacar nevolje ni mogel več držati. „Ne vem kaj mislite z mano storiti, je djal, da me hočete vpijaniti. Skoraj bojim se vas.“

Na to vojak: „Poštenih ljudi se vam ni treba bati. Menim pa, da tudi nimate posebnega vzroka bati se naše družbe.“

„Plačam vam pijače, kar je hočete, da me le izpustite izza mize.“

„Nočemo vas vsušiti,“ odgovori vojak; „saj se vam bere na obrazu in na oglodani suknji, da niste med terdnimi.“ Vojak je pri teh besedah v žep segel, in s srebrom zarožljajal.“

„Iz Laškega ste pač več prinesli tiste živali, ki po glavi hodi, kakor grošev,“ Dacar odgovori, in jeza mu je svetila iz oči.

„Recite, kar kočete; zabavljajte, da bote siti. Stavim pa z vami, da imam več denarja, kakor vi, akoravno imam le nekaj bankovcov pri sebi.“

Dacar ga po strani pogleda rekoč: „Niste vredni, da bi z mano stavili, to vam pa povem, da lahko stovine naštejmem.“

„Verjamem, pa morebiti niso vaše, kar pa jaz naštejmem, je vse moje, prijatelj!“

„Kdo pravi, da niso moje? Tulé imate moj denar, skažite mi, ako je kogar družega,“ in verže v jezi in pijanosti debelo listnico na mizo. Ljudje so se osupnjeno gledali. Vojak se pa na smeh derži, in dacarju odgovori: „Ako ste denar vergli na mizo, ga tudi soštejte; ako hočete, pa poprej stavo narediva, šteje naj pa, kdor hoče.“ Ljudje okoli sedeči se hrupno tirjali, naj se stava naredi in denar sošteje, ker želeli in pričakovali so osramotenja derznega vojaka. Pa dacar ni hotel ne šteti ne staviti. Tedaj vzame vojak mošnjo denarjev iz žepa rekoč: Naj velja stava za osem bokalov, jo bom pa sam plačal. Eden naj sošteje moj denar, jaz se bom lotil pa gospodovega.

Vojak odpre dacarjevo listnico, in začne šteti desetake; pa nekaj jih poklada na poseben kupec. Dacar, ki je nekaj časa znak na stolu slonel, in je od pijanosti glavo komaj po koncu deržal, se naglo poravna in sterma na vojakove kupce gledaje upraša, čemú da bankovce tako loči. Vojak pa kratko odgovori: „Že vam zakaj.“ Kakor serna plane pri teh besedah dacar kviško, sterga listnico vojaku iz rok, in si hoče s silo pot narediti iz za mize. Vojak ga pa krepko prime za vrat in resó mu pogleda v oči z besedami: „Ali me še poznaš? Jaz sem pohiševec Matevž, kteremu si tristo goldinarjev vkradel.“

Na vso moč se je skušal dacar Matevžu iz rok zmuzniti in je kričal: „Polastite se moža, v glavi se mu meša.“ Vstal je jezen hrup, in poboj bi se bil vnel, ako bi ne bil kerčmar pristopil in z lepo besedo ljudi potolažil. Dacar je še vedno kričal; pa Matevž ga ni spustil iz rok in djal: „Pojdimo pred gosposko; tam se bõ razsodilo, ali resnico govorim, ali sem tolovaj, ali se mi meša v glavi. Našli bomo pravičnega sodnika; in kdor se pravice ne boji, naj gre z menoj.“ Tako je rekel Matevž in vstal je. Dacar pa je še vedno preklinjal vojakovo hudobo in derznost, in kakor je pred silil iz za mize, tako se zdaj ni hotel z mesta premakniti.

Pri gosposki je kerčmar povedal vse, kar se je zgodilo; denarje so djali pod pečat, Matevža in dacarja pa pod ključ do družega dne.

Drugi dan je pa Matevž takole govoril pred sodnikom: „Svoji teti na Kalu sem hranit dal tristo goldinarjev. Pol leta je temu, kar mi jih je dala nazaj pričo dveh mož, ki vtegneta dokazati resnico mojih besedi. Šel sem potem drugam gostovat: drugo noč so pa bili denarji ukradeni, ko me ni bilo domá, ko je ravno hiša moje tete gorela. Da so pa denarji, ki so sinoči bili dacarju vzeti, ravno moji, vam dokazem, ako mi jih le v roke daste. Soznanil sem se nekđaj s starim gospodom, ki je vsak bankovec, preden ga je izdal, s kako čerko zaznavoval tako, da so čerke po versti položenih bankovcov besede dajale. Imel je gospod tudi mnogo besedi in stavkov za dvajset, trideset in več bankovcov. Vzel sem njegove besede, in po njegovem izgledu sem zaznamil trideset bankovcov s stavkom: „Bog ohrani zdravje, srečo, mirno vest.“ Trideset čerk je, na vsakem bankovcu ena, majhna, da se komaj vidi, na licu spodaj na desnem voglu. Dolgo je vradnik zaznamovane bankovce pokladal in prekládal, da je prišlo skupaj nekaj besedi, ker porabljenó je bilo nekaj zaznamovanih bankovcov; pa toliko jih je vendar ostalo, da se ni moglo dvomiti ned resnico Matevževih besedi.

Sodnik je poterdil dokaz, posebno ker je dacar tatvino obstal, ko je vidil, da bi zastonj tajil. Odšel je sodnik Matevžu tristo goldinarjev, kar je ostalo, je zopet zapečatil; izpustil je Matevža, dacarja je pa povabil, naj še ostane v terdni hiši.

Tovarši iz Laškega so Matevža pred sodnijsko hišo čakali, in sprejeli so ga z velikim veseljem, ko je med nje stopil zadovoljnega obraza. Peljal jih je v kerčno nazaj, kjer jim je pri polnih kozarcih razložil, kar se je zgodilo ž njim in dacarjem. Ko so se pa tovarši najedli in napili, se je poslovil od njih: „Z Bogom, tovarši! Zopet se moramo razkropiti. Morebiti se več ne vidimo. Spomnite se v boljših časih vašega tovarša in nevarnosti, ki ste jih zraven njega prestali v nesrečni vojski. Jaz pa grem na Gorenško. Sreča se mi zopet smeja. Hajdimo za njo, da je ne zamudimo. Z Bogom, bratje!“

(Konec prihodnjic.)

Protuletje.

(Iz hrvaškega rokopisa brez imena prepisal M. Kr.)

Vse stvorjenje veselo postaje,
Protuletje kada nam nastaje;
Zima projde, turobnost premine;
Ribe v vode, zverina v planine,
Vse se ljubi, vse obimlje,
Dragi dragoga vuzimlje;
Ah, gdo sebi
Ovo želel ne bi?

Protuletje, lepa devojčica,
Kak su jasna tva rumena lica!
Z zelenum si svilum oblečena,
Glava ti je s cvetjem nakinčena,
Mladost, krepost, tva lepota,
Komu nije to dragota
Kad v ljubavi
Tvu lepotu slavi?

Devojčica lepa si svenula,
Vse stvorjenje na ljubav genula,
Nije stvari, ka se ne raduje,
Vsaka ptica s parom poskakuje
Ter obimlje dragog svoga,
Peldu kaže za vsakoga
Da pomoči
Nije vu samoči.

Kuda gledim na vse sveta kraje,
Vsud se ljubav z ljubavjum zestaje,
Vse je glasa radosti podiglo,
Vse je cil svê ljubavi dostiglo,
Samo ja vu tugi flavam,
Dragu svoju još zazavam,
Da me zvraci,
Z ljubavjum objači.

Besednik.

* Na Dolenskem, 26. majnika. — Presečno veselje nas je obšlo, ko je nam prišel prvi glas o novem političnem časniku, ki bo pod naslovom „Ost und West“ v središču mnogojezične Avstrije izhajal in nas Slovane v nemškem jeziku zagovarjal in branil zoper sovražno natolecovanje in obrekovanje nekterih dunajskih časnikov. Črez tri mesce nam že izhaja in se sploh krepko obnaša kot zagovornik slovanskih zadev. Vsak dan ga komaj pričakujemo, ker smo v njem že marsikak prekrasen dopis brali iz slovanskih krajev, posebno tudi o naših domačih zadevah. Naznani mu torej, ljubi Glasnik, našo zahvalo za njegove žlahtne prizadeve; ob enem mu pa tudi sporoči

še nekatere ponižne želje, ki jih z nami gojijo še mnogi slovanski rodoljubi, da se vsim bravcom bolj in bolj prikupi in čedalje bolj razširi po vseh slovanskih deželah. Naša prva želja je, da bi „Ost und West“ prinašal iz vseh slovanskih strani prav mnogo dopisov, ker se po njih najverniše razodevajo narodove potrebe in želje, njegove prizadeve in hrepenenja. Brez dopisov je političen časnik drevo brez cvetú. Naj si torej po vseh imenitnijih krajih slovanskih poišče zvestih dopisnikov, ki mu bodo radi na pomoč pritekli, ako bo le htel njihovih dopisov prejemati. Tako imenovani „Ausland“, kolikor se ne tiče slovanskih rodov, naj se vsaj za polovico skerči, da mu za domače reči prostora zmanjkovalo ne bode. Dokler imamo še po domači hiši toliko pometati, ne ongavimo vedno pred tujimi durmi. Druga naša želja pa je, naj slovanski časnik ne žali naše častite duhovščine, ki je glavna, do najnovijih časov skoraj edina podpora naše narodnosti. Sklepamo svoj dopis s prošnjo, naj nam slavno vredništvo ne zameri teh odkritoserčnih besedi, zakaj iz celega serca si želimo, da bi se ta vredni časopis lepše in lepše razcvetal in se med nami čim dalje razširjal. Zato smo tudi odkritoserčno povedali, kar bi vtegnilo ceno tega časopisa še veliko povzdigniti, ga s časom vsim bravcom prikupiti in mu še mnogo novih naročnikov privabiti.

Iz Celovca. Petičijo Slovincov, da se vpelje slovensčina v šole in urade, je bl. g. državni minister, kakor je bilo slišati, prav prijazno sprejel in obljubil, da se bo določilo slovensčini po naših šolah in uradih tisto mesto, ki mu gre po cesarskih postavah. Sladek up nas toraj navdaja, da se bodo naše narodne šole popolnoma v narodnem duhu osnovala, naše gimnazije in realne šole pa tako vrnale, kakor to tirja po visoki cesarski besedi zagotovljena enakopravnost vseh narodov. Da se pa to kmalo vresničiti more, in da nam naši zoperniki ne bodo vedno ugovarjali: saj za to še potrebnih bukev nimate: torej bodi naša prva in najimenitnija skerb, da naše gimnazije in realke z najpotrebnejšimi knjigami oskerbimo. Krepko se je treba dela lotiti! Sposobnih moči nam ne manjka, saj štejem med našimi učitelji dosti slovanskih pisateljev s obširnimi in temeljitimi vednostmi. Ozrimo se na brate Čehe, kake priprave delajo za vresničenje obljubljenih enakopravnosti po šolah. Mnogo šolskih bukev je bilo kar izgotovljenih in vis. šolskemu svetovavstvu na pretres podanih: g. K. Ninger je spisal: „Všeobecný dějepis starého, středního a novějšího věku pro nižší gymnasia“, prof. Dřizhal „Názorné měřictví“ za nižo gimnazijo, prof. Smolík „Arithmetiko“ za I. in II. razred. G. prof. Šohaj spisuje „latinsko skladbo“; prof. Lepař „gerško slovnico“; g. Zikmund „česko skladbo“; prof. Maloch „Dějepis“ za nižo gimnazijo in pa „zemljopis“; g. dr. Pečirka „Prirodopis“ za nižo in prof. Kavka za višo gimnazijo; g. Hryz in Axamit „Fiziko“; g. prof. Šimerka in Jandečka „Algebro“, prof. Hansgirg pa pripravlja „slovník latinsko-česki“. Naj nam služijo v izgled in posnemo! Ako resnično želimo napredka naši literaturi, ne držimo križem rok: brez setve ni žetve. Pred vsim drugim pa glejmo, da se naj prej izdelajo potrebne verozakonske, zgodovinske, zemljopisne in prirodopisne bukve. Kar se pa tiče njih izdave, naj se ustanovi izmed učiteljev odbor, ki bo dela presojeval, za izdavo pripravljal in jih, če ni drugači, po naročilni poti na svitlo izdaval. Gotovo bo izdavo podpiral vsak rodoljub, da se zastavi terdna podlaga naši literaturi.

Pridjana je 6. pola Marije Stuartove.

Natisnil Janez Leon v Celovcu.

Ona pobesi solzeče oči, mu izmakne počasi roko, nič ne reče, le z glavo odmaje.

Dolgo sta oba molče sedela. Valentinov obraz se prav nič ni spremenil, Regini pa je bilo vedno težje pri srcu. Čez nekoliko vstane in gleda po cesti proti vasi, potem se zopet vsede rekoč: „Starega očeta dolgo ni.“ Valentin na to nič ne odgovori in tako sta spet tiho sedela, da se je Potokar pripeljal. Regina hiti k njemu, se verže v voz njemu v naročje in še preden je Valentin bliže prišel, je voz se zderdal iz njegovega dvorišča.

Proti večeru prinese potoški hlapec pismo na Valentina. On hitro razpečati in bere: „Ljubi sosed! Regina je že nekaj dni nevesta mladega barona Siegeldorfa. Toliko na kratko, da se boje znati ravnati.“ Valentin se skoro na glas nasmeja in misli sam pri sebi: O Burja, tvoje modrovanje je puhlo, jaz svet bolj poznam.

Valentin je bil zdaj spet zapuščen, kot nekdanj v Gradcu. Otožen je spet hodil po gozdih in po goricah — ali veselje je bilo preč. Spomnil se je na magnolije.

Nekoliko dni pozneje ogleduje tersje v vinogradu in ko do vrha pride, se vleže pod koščati oreh, vzame v roko knjizico in se sili brati, ali ker vidi, da se siliti nič ne pomaga, verže bukve v stran in postopa za svojimi mislimi. Nehoté so tudi oči šle za njimi, ter so med zelenim koščatim drevjem poiskale streho potoškega gradu, v katerem so se zdaj mudile njegove misli. Na levo in desno so se razprostirale lepe gorice, pod njimi zeleni travniki in rodovitno polje in v kraju za bukovim gozdom se je svetil njegov na novo pobeljeni grad. Kako lepo je vse to, premišljuje sam pri sebi! Kako me je vse to še včeraj veselilo, kako sem noč in dan mislil, kako bi izboljšal in olepšal svoje posestvo — zdaj me je pa vse minulo. Zdaj mu je bilo vse eno, ali bodo lepe tuje cvetlice docvetele ali ne; njegovo domovanje, katero se mu je spet tako priljubilo, se mu je naenkrat zdelo prazno, pusto in žalostno — vse mu je bilo pretesno in njegovo srce si je spet želelo širje meje.

Iz teh misli ga prebudi kočija, ki se je od potoškega grada po cesti peljala. Njegovo bistro oko je kmalu spoznalo osebi, ki sta v njej sedele. Starš s sivim nizkim klobukom je bil stari Potokar in mlajši je bil baron Siegeldorf, Reginin ženin. Dolgo gleda za njima, in ko je zginila kočija, se prime za glavo: „Ali nisem podoben otroku, ki hoče le vse samo imeti, kar se mu dopade — ali viditi jo moram še enkrat, naj velja, kar hoče! Reče in pobere svoj slamnik, si popravi ruto za vratom, skoči čez plot in po znani poti gre proti gradu. Okoli grada je bilo vse tiho in okna so se svetile v zlatu zahajajočega solnca. Po kamnitih stopnicah gre v prvo nadstropje, predvzno prime za kljuko in stopi v veliko sobano. Na sredi je stala miza in na nji nekaj praznih in na pol polnih vinskih butelj. On se obrne na levo in pride spet v prazno sobo, že hoče stopiti v tretjo, kar obstoji na pragu. Rudeča zagrinjala so bile razpuščene in solnce je rudečilo sobo; na zofi je pa sedela Regina v beli obleki. Obraz je zakrila v blazino ali po njenem ihtenju soditi je briko jokala. Valentin obstoji sred sobe, milo se mu je storilo, ko vidi ljubeznjivo deklico v taki žalosti. „Regina!“ jo pokliče z milim glasom. Ona na ta glas vzdigne glavo, pa se spet verže na blazino in še huje joka. Valentin stopi še bliže nje: „Regina! jaz sem prišel le po slovo, po slovo

za vselej. Več se ne bova videla. Bog ti daj srečo, katero ti jaz želim.“ Pri zadnjih besedah se nagne čez njo in jo na celo poljubi. Precej po tem si ona pokrije zopet obraz in joka, da bi si kmalu oči izjokala. Valentin se je še enkrat ozrl na ljubeznjivo podobo, potem je po prstih šel iz sobe.

Ko je prišel dom, je pisal Burjatu sledeče pismo: „Mice? ...“

Ljubi prijatelji! Kar si ti meni o sreči govoril, ni res, ali saj za mene nima veljave. V kratkem boš kaj več zvedel. Prosim te, vzemi k sebi mojega strička Riharda, jaz romam k beli reki na grob Kazimirjev. Z Bogom! Spomni se časih

Jvojega nesrečnega Valentina.

Drugo jutro pred solnčnim izhodom je obiskal očetov in materin grob, ozrl se je tudi na Marijno gomilo in ko je zlato solnce izhajalo, je še enkrat pogledal z vrha na svoje malo domovanje.

Ali se je pod tujim nebom umirilo njegovo srce, ali je zatopil svoj spomin v slano morje? Je li našel na planjavah tuje zemlje sreče, katere je zastonj iskal po dragah svoje domačije? Kdo vé?

Rouce

Človek toliko velja, kar plača.

(Spisal J. Mencinger.)

(Konec.)

VII.

Zadnji žrebelj in smerečico so pribili na streho Mickine hiše. Bila je nova hiša nar lepša v vasi. Imela je nadstropje, visoke okna, dvoje duri, obokano klet in znotrajne sobe in izbe so bile prav pripravno postavljene. Za hišo je bil hlev nižji, kakor hiša, in snažen prostoren dvor je bil med njima. Malo tako lepah hiš je na kmetih, ker naši domači zidarji večidel ne znajo več kakor postavljati kamen na kamen, obris za hišo jim večidel daje gospodar sam, in kakoršen je gospodar, taka je potem hiša. Zató je tudi tako malo lepah in vkusno sozidanih hiš viditi. Okna so redko in gosto, velike in majhne vse vprek postavljene, včasih še celo v eni versti ne; na lepoto in ravnost se ne gleda. Duri so postavljene, kjer si bodi, celo na voglu hiše sem vidil marsiktere. Ko se pa stopi v poslopje, je homatija še večja, povsod debelo zidovje, polno voglov in neporabljenih kotov, nikjer priličnega prostora. Pozna se, da Slovenci ne zidajo še dolgo; zidarji pa tudi še dolgo ne bodo tako umetni, kakor so postavim tešarji in mizarji. Prav čudno je res, da na tako okornem zidovju sedi tako lepo vezana tesarija in tako terdno ostrešje. S tem pa nisem hotel reči, da so vse kmečke hiše zidane tako okorno; nekatere so clo umniše postavljene, kakor marsiktera Ljubljanska.

Vzrok, da je Mickina hiša zala in pripravna, je bil pa edino le ta, da je Kručman, ki je zidarjem pokazoval, kako in kaj naj zidajo, precej lepah hiš vidil; on je pa vse, kar je kje vidil, presojeval; kar je dobrega spoznal, je skusil tudi pri sebi vpeljati, in ni se mu škoda zdelo denarja in truda, ako je veljalo kaj zboljšati. Tudi častilakomnost je moža gnala, da je v vsem

hotel biti prvi in vaščanom dajati dober izgled. Kako rad je Krucman sosede vodil po novih sobah, kako se je hvalil, ko jih je ogledoval, saj bile so njegova najdba; pa tudi mnogo sladkih ur je mož upal v njih preživeti.

Ker je hiša popolnoma dodelana, je danes Krucman župana povabil, naj jo pride pogledat, in jo pohvali pri vinu, ktereга bota pila pri novi mizi. Prijazno se pričkaje, sta sedela moža za mizo, kakor tisti večer, ko je ranjca Reza Matevža od hiše odgnala. Pa ni se Reze spomnil ne Krucman ne župan, in nobenega kozarca nista izpila v njen spomin. Mica je vsa zamišljena zraven mož sedela in predla. „Ali ti je všeč moja zidarija?“ jo vpraša zadovoljni oče. Hči klaverno odgovori: „Dopadla bi mi hiša, ako ne bi bila moja.“

Jezno Krucman odgovori: „Kakor bi me v serce zabolilo, me zabolijo tvoje besede. Da moram imeti tako neumno, tako svojeglavno hčer! Kako veselile bi se druge dekleta, ako bi imele kaj takega!“

„Tudi jaz bi se veselila, in če se ne bom kmalu, se ne bom nikoli.“

„Kmalo se boš. Danes se pripelje mesarjev Janez iz Ljubljane hišo in polje ogledovat, in če mi bo fant po volji, imamo čez štiri tedne poroko. To bo veselje!“

„Žalost bo, oče. Serce mi bo pokalo, kedar bom mogla stopiti pred oltar s mesarjem; ako ne odjenjate, ako mi ne daste več odloga, naj se spolni vaša volja; bodite vi zadovoljni in veseli, jaz naj pa žalujem, ker sem navajena.“

„Neumno dekle, koliko križa imam s tebo! Vsa družina, celo vsa vas se ravná po moji volji in pameti. Ti pa delaš, kakor bi moja hči ne bila.“

Na to Mica odgovori: „Ljubi oče! krivo me sodite, ker ljubezni ne poznate druge, kakor do premoženja. Vaše serce se nikdar ni ogrelo za kaj boljšega; vi nikoli niste bili mladi. Dajte mi vaše merzlo serce, in z veseljem bom spolnila vašo željo. Dokler mi pa to serce v persih bije, bom nosila v sebi staro ljubezen in objubljeno zvestobo; strah in up bota edina občutka, ki se bota v njem verstila. Kako bi mogla verlega Matevža pozabiti! Vedno mi je živo pred očmi, posebno tisto jutro, ko sva slovó jemala; on je šel na Laško, jaz domu. Britko sem jokala, on me je pa tolažil. „Tvoje solze, je djal, se bodo knalo v smeh spreobrnile. Najina težava bo le kratka skušnja. Za vekomaj naju sreča ne more zapustiti, ker ničesar nisva kriva.“ Tako je djal, in obrisala sem si solzé. Upam, da tako blagega serca ni kroglica zadela. Prišel bo Matevž nazaj in ž njim veselje. Zame pa ni druge ljubezni in družega veselja, kakor on. Kakó bi mogla v zakon jemati družega moža; kakó bi me pekla vest, kakó serce bolelo? In če Matevž pride nazaj, kaj bi mislil o meni? Nar bolj zaničljiva stvar mu bom na čelem svetu, mislil bo, da sem ga tudi jaz obrekovala in černila, in mu hinavsko iz rok iztergala namenjeno dedšino. Ko je šel na Laško, ni imenoval svojega, kakor edino moje serce; kaj bi počel, ako najde tudi to drobno serce po izneveri družemu prodano. . . . Ako nočete krivi biti nesreče dveh serc, dovolite mi odlog, da zvem, ali Matevž še živi; morebiti je srečen, in tudi bogat, oče! Ako pa reven pride, ne glejte toliko na merzli denar, ampak premislite, da je zadovoljnost in ljubezen v revnem zakonu več vredna kakor vsi milijoni.“

Krucman se za tako govorjenje ni zmenil veliko. To je prazno blebetanje, je djal. „Pa da bo konec pre-

pira in dolgih besedi, ti obljubim, da te bom Matevžu dal, in raji kakor družemu, da ti voljo spolnim, ako pride nazaj, in toliko denarja prinese, kakor bi jih imel mesarjev Janez; ako-ima tudi sto ali dve sto manj, bom skozi perste pogledal. Denar, Mica, denar je prva reč. V nar gorkeji ljubezni zmerzneš brez denarja. Kjer je denar, tam je sreča, kjer ga ni, reva in nadloga. Zdaj mi pa molči o Matevžu, da me ne vjeziš.“

Komaj je Krucman besede izgovoril, stopi v hišo mesarjev Janez iz mesta, Mici namenjeni ženin. Razveselil se je Krucmanu obraz, ko je roko stisnil čverstemu mladenču; posadil ga je zraven sebe in mu pomolil polno kupico, da sta terčila Mici na zdravje. Pogovarjati so se jeli možje o mnogih rečeh, o hudih časih, o dragini, ki kmalu vtegne pritisniti, o negotovem pričakovanji ponovljene hujé vojske; in tudi na mnoge gospodarske reči je speljal Krucman namenjenega zeta, da bi natanko spoznal njegovo pamet in zgovornost. Ni mu ravno vse dopadlo, kar je mesarjev sin govoril; pa upal je Krucman, da ga v kratkem izuri in mu odprè pravi pogled v vsako reč, kar zdelo se je možu, da je mladenec prebrisane glave. Povedal je mladenec tudi mnogo novic iz mesta, pozdravila je prinesel od Krucmanove Lenke, ki je v mestu omožena; rekel je med drugimi tudi, da je pripeljal v vas nekdanega papeževega vojaka, kateri ima nekaj znancov v vasi, ki jih hoče med poljo obiskati. Mico so te besede veselo ganile. Več ni mogla mirno sedeti; zdaj skozi to, zdaj skozi uno okno je pogledovala; in nit se ji je tergala med persti. Samo Krucman je to zapazil in spoznal, kaj pomeni. Zamislil se je mož, ko sta se župan in mladi mesar pričkala o laških homatijah in o kratkem boju, kateri je Sardinskemu kralju prisvojil novo lepo in veliko deželo.

Nista še pričkanja dognala, in zmagala ni nobena nasprotnih misel, ko Krucman moža povabi, na polje stopiti, da se bo pred mrakom moglo vse obravnati. Ko so možje odšli, je Mica kolovrat popustila, in pred oknom stojé je prepevala napeve priljubljenih pesem. Ni dolgo stala pri oknu, ko vidi papeževega vojaka počasi stopati proti hiši. Večkrat je postal na cesti, kakor bi se ne upal naprej, in kedar je glavo povzdignil in se ozert proti belemu poslopju, mu je solzica zaigrala v očeh. Koj ga je Mica spoznala ter skočila skozi vrata, in preden se je vojak spregledal, mu je oklenila njezne roke okoli vrata. Mica ni mogla govoriti, pa nar lepša solzica, solza veselja, je razodela, kaj čuti njeno serce. V hišo ga je peljala, ga za mizo posadila. Ko Matevž vidi nalite kozarce na mizi, z začudenjem vpraša, kaj to pomeni?

„Prodajajo hišo in moje serce. Ravno prav si prišel, da si boš rešil hišo in mene. Jeli, da se ne bova več ločila?“ pravi Mica.

„Upam, da ne, ako Bog hoče in ti. Kaj pa oče, so zdravi, in še tako terdi?“

„Oče so dobri in omečila jih bova. Kmaló bodo prišli s polja. Ali si lačen in truden?“

„Nisem lačen in truden, ampak vesel ne morem povedati kako. Ti si pa tako obleдела, kar te nisem vidil, si bila mar bolna?“

„Žalostna sem bila, pa kmalo bom zopet živa in rudeča.“

Zdaj so pa možjé v sobo stopili. Krucman ni nar manj osupnil. Stopil je k mizi in roko je podal Ma-

tevžu; pa stisnil mu je ni: „Ali si še živ Korobalde?“ ga vpraša.

„Bolj kakor poprej,“ odgovori Matevž.

„Ali si kaj veliko Lahom glave posekal?“ zopet Krucman vpraša.

„Jaz sem bil miroljuben, mesarjenje sem drugim prepustil. Navduševal sem kerdelo z vinom in žganjem, in moč sem jim dajal s pečenko in klobasami; ker bil sem branjavec pri vojaki!“

„Ker imamo ravno čas, povej nam kaj od vojske,“ zopet Krucman veli.

„Vi imate čas, jaz pa ne. Povest svojega vojskovanja bom povedal drugikrat ali pa nikoli, ker drugam bom potoval, ako se zdaj kaj drugega ne zmemimo.“

Krucman je dobro vedil, kaj Matevž želi, pa kot je mož bil nejevoljen, vendar ni hotel, da bi Matevževa obveljala. „Mi tebi nimamo veliko povedati,“ je djal, „kar bi bilo besede vredno, saj si že vse v kerčmi zvedil. Od Laškega, od te čudne dežele, od tistih homatij in bojev boš pa vsaj nekaj povedal.“

„Zdaj imamo mir,“ odgovori Matevž. „Govorimo o družih rečeh, o novih hišah in možnostih.“

„To je prav,“ pristavi župan, „od ženitev se memimo. Matevžu, vem, je to nar bolj všeč.“

„Tudi jaz sem te misli,“ pravi Krucman, toda memim, da so si Matevževe in moje misli v marsičem navkriž. Tukaj mesarjev Janez iz mesta je prišel zemljišče ogledovat, in če gre vse po redu, mu precej Mico zaročim.“

Zdaj se Mica oglasi, ki je zraven Matevža sedela: „Rada bom vzela v zakon moža, ki ste mi ga nekdam hvalili. Večkrat je šel memo naše hiše, vi ste pa s perstom nanj kazali, rekoč: „Viž Mica, tak mladeneč je zate.“ Veste še, kdo je bil? Jaz sem ga izbrala po vaši volji. Ne vem kako, da ste to pozabili tako hitro, in pripeljete novega ženina v hišo, ko je stari pohvaljeni vernil se čverst in zdrav.“ — Krucman je na to z glavo kimal, in beseda se mu je poderla na jeziku. Mesarjev sin iz mesta je pa nekako ošabno spregovoril, da ž njim pogoji zakona niso še določeni, in tudi dota, ki jo Krucman misli pridati, se mu zdi premajhna, ker posestvo ni tako veliko, kakor ga je pričakoval.

Krucman na to odgovori: „Ljubi moj Janez iz mesta! ti pač malo poznaš vrednost zemlje na kmetih. Če hišno posest prav ceniš, in mojo doto prišteješ, boš dobil premoženje, ki ga mestna gospodična ne prinese sinu mesarjevemu. Pogoji, se ve, da niso gotovi, pa v zakon te tudi ne silim. Bog varuj! To ti pa povem, da take neveste, kakor je Mica, ne boš dobil nikjer, če si ravno mesarjev sin iz Ljubljane.“

Mesarjevemu sinu so se te besede zamerile, zarudel je v obraz, in nič ni spregovoril. Matevžu je Krucman pa tole povedal: „Razložil sem ti že enkrat, kaj mislim od tvoje ljubezni do Mice. Djali sem, da mož in žena morata imeti primerno premoženje; in da nikakor ne gre, da bi mož zajedal premoženje svoje žene. Rekel sem ti, da bi ti Mico prav z veseljem pustil, raji kakor drugemu. Pa pomisli, da si reven; ona pa bogata, to ne gre vkup. Ljubezen brez denarjev je nesrečna neumnost. Zdaj ti pa Mice ne morem dati, tudi zavoljo poštenja ne. Od tistega požara sem te ljudje hudo sodijo, in tudi zavoljo tistih tri sto goldinarjev te nimajo preveč v časti.“

„Kako čudni so ljudje,“ odgovori Matevž. „Tisto noč, ko so ranjka teta pogoreli, sem bil v Ljubljani celo noč na ženitvanji nekega jermenarja. Povej, Janez, kako sva plesala. Tudi Mica je bila zraven.“

„Da presneto bodi,“ odgovori mesarjev sin, „dosti sem bil slep, da nisem že takrat zapazil, da zame pri Mici ne bo sreče. Le z Matevžem je govorila in plesala, mene se je pa kar ogibala.“

„Zakaj mi tega nisi povedala?“ naglo Krucman Mico vpraša.

„Prisegla sem Matevžu, da bom o tem molčala pred vsemi ljudmi; drugači on ni hotel na ples, ker ste ga bili ravno tisti dan tako hudo svarili, in mu prepovedali z mano govoriti.“

„Zato, Matevž, te prosim odpuščanja,“ pravi Krucman. „Kaj pa je z bankovci? Ljudje pa menijo, da si jih ukradel sam sebi.“

„Bankovce sem včeraj dobil nazaj. Dacar, ki ga dobro poznate, pa v Ljubljani sedi zavoljo tatvine.“

„Ali dacar? Ne bil bi verjel. — Tri sto goldinarjev tedaj imaš, pa to je vse premalo za mojega zeta.“

Zopet se Mica oglasi: „Oče in župan in oba se spomnita, da so teta Reza na smertni postelji blagoslovili najino ljubezen, in mi rekli, ako Matevža ljubim, naj mu premoženja darujem, kar hočem. Ako bi jaz to storila, kako radi bi me potem omožili, z Matevžem. Mislim pa, da se bote poprej omečili. Matevž je reven, pa je čverst, priden in srečen; čez vse to ga pa jaz tudi ljubim; in hiša ima dosti premoženja za oba. Saj ne prosim vaše dote, ampak dovolite mi samo to, da s podedovanim premoženjem smem vzeti tudi ženina, ktere ga so mi ranjka dobrotnica blagoslovili na smertni postelji.“

Rad bi povedal, da je Mica pri teh besedah očeta objimčkala in božala, pa to na Kranjskem ni v navadi. Proseče je Mica stala pred očetom; oče je pa molčel pred se gledal.

„Kaj bi premišljevali, oče!“ Matevž spregovori. „Obljubili ste mi, Mica, ako vam naštejem dvanajst sto svojega denarja. Niste mi tega zastonj rekli. Zapisal sem se v Laško armado, samo zato, da sem mogel v vojski hitreje dobiček delati. Ker sem kupčije bil vajen, in ni bilo družih barantačev pri naših vojaki, sem srečo imel veliko. Tukaj imate več kakor dvanajst sto cekinov. Izgovoril in položil je dva težka žakeljca pred Krucmana. Krucmanu je pa ogenj šinil v obraz. Veselo je stisnil Matevžu roko, rekoč: „Jaz sem mož beseda, ti si pa moj zet. . . Mica, teci po mater v zelnik, naj pridejo Matevža gledat. Danes se ne bo več delalo; ampak Matevža bomo poslušali, in pili v njegovo zdravje. Vsa vas mora vediti, da smo veseli!“

Repate zvezde.

(Spisal A. Müllner.)

(Konec.)

Če repato zvezdo ali s prostimi očmi ali z daljnogledom bolj na tanjko ogledujemo, zapazimo večidel pri vsaki okroglo bolj svitlo glavo, katere se pri raznih zvezdah mnogooblično rep derži. Rep je večidel od solnca obernjen, le malo kdaj proti solncu sega in imenovali so nekdamj perve repate, te pa bradate zvezde. Zdaj se vse zovejo „repate“ in tudi tacih bomo ome-